

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra technické a informační výchovy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

TRADICE A ZVYKY NA HANÉ A JEJICH VYUŽITÍ V MŠ

MGR. PAVLA PRUDKÁ

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a výhradně s využitím uvedených zdrojů a pramenů literatury.

V Olomouci dne: 20.6. 2023

.....

Mgr. Pavla Prudká

Poděkování

Ráda bych poděkovala Mgr. Haně Bučkové, Ph.D. za cenné rady a připomínky, které mi byly poskytovány při vedení této práce. Mé poděkování patří také rodině a kolegyním, bez kterých by tato práce nevznikla.

OBSAH

ÚVOD	6
TEORETICKÁ ČÁST.....	7
1 Tradice a zvyky	8
1.1 Lidové tradice dříve a dnes.....	8
1.2 Faktory ovlivňující dodržování tradic	9
1.3 Rozdělení tradic	9
1.4 Tradice a zvyky v dnešní době a jejich zařazení v mateřské škole.....	10
2 Tradice a zvyky v souladu s RVP PV	12
3 Polytechnické vzdělávání v předškolním věku	14
4 Rozvoj jemné a hrubé motoriky	17
5 Rok lidových tradic na Hané.....	19
5.1 Zima.....	19
5.2 Jaro.....	22
5.3 Léto	25
5.4 Podzim	25
PRAKTICKÁ ČÁST.....	27
6 Lidové tradice ve školním roce	28
6.1 Hanácký obr Drásal	28
6.2 Lidové tradice na podzim	28
6.3 Lidové tradice v zimě	36
6.4 Lidové tradice na jaře	56
6.5 Lidové tradice v létě	69
DISKUZE.....	72
ZÁVĚR.....	73

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	74
Seznam zkratek.....	78
Seznam obrázků.....	79
ANOTACE	82

ÚVOD

V dnešní komerční a uspěchané době nemáme tolik času, abychom se soustředili na dodržování lidových tradic a zvyků. Z původního množství tradic a zvyků lidé v pozmeněné formě dodržují Vánoce a Velikonoce. V některých městech jsou tradice udržovány spíše formou představení a festivalů. Na vesnicích zůstaly tradice v původnější formě. Lidé se dnes chtějí spíše bavit. Nejdou například do masopustního průvodu v masce, kterou si vyrobili, ale jdou se na průvod pouze podívat. Nechtějí se podílet na společenském rozvoji tradic. Vesnice už nejsou plné starousedlíků, ale lidí, kteří se přistěhovali. Tito lidé si budují své domy a jejich okolí a uzavírají se do své malé ulity, společně se svou rodinou, kde spolu sice vytvářejí rodinné tradice, ale neudržují ty národní.

Cílem této práce je seznámit děti v mateřské škole s tradicemi a zvyky, které se uchovaly a udržují na Hané. Zajímavou formou se budou pomocí pracovních činností v průběhu roku seznamovat s lidovými tradicemi a zvyky.

V teoretické části se budeme zabývat vznikem lidových tradic a zvyků. Co ovlivňuje tradice a jak je můžeme dělit. Podíváme se, jak se tradice dodržovaly dříve a jakou podobu mají dnes. Protože se předškolní vzdělávání řídí Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání, podíváme se v jedné z kapitol, jak je propojen Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání s tématem zvyků a lidových tradic. V dalších kapitolách se budeme věnovat rozvoji polytechnického vzdělávání v mateřské škole, rozvoji jemné a hrubé motoriky. V poslední kapitole teoretické části se zaměříme na jednotlivé tradice, kde vznikly, jak probíhají a co je s nimi spojeno.

Praktická část je zaměřena na jednotlivé tradice. Ke každé tradici je vytvořeno několik metodických listů praktických činností, které lze zařadit do předškolního vzdělávání. Vše začneme na podzim, kdy začíná školní rok, a skončíme v létě, v období žní. Každá tradice je uvedena motivací, námětem na povídání s dětmi, metodickým listem a dalšími náměty na aktivity.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Tradice a zvyky

V první kapitole se budeme věnovat lidovým tradicím, kde vznikly. Jaký vliv na vývoj tradic má rodina, region, ve kterém žijeme, víra a v neposlední řadě škola, jako důležitá vzdělávací instituce. Neopomeneme ani rozdělení tradic.

1.1 Lidové tradice dříve a dnes

Lidové tradice a zvyky, jak je známe dnes, jsou jen malou částí, kterou dodržovali a slavili naši předkové.

Většina lidí se mylně domnívá, že tradice a zvyky jsou spojené s křesťanskou vírou. Než lidé přijali křesťanskou víru, byli více spjati s přírodou. Řídili se změnami v přírodě, fázemi měsíce a ročními obdobími. Lidé pro svou obživu potřebovali pole, louky a lesy. Jak čas plynul, vytvořili si pověry, tradice, pranostiky a zvyky spojené s ročními obdobími a prací na polích, loukách a v lese. Až později se pohanské zvyky a tradice smísili s těmi křesťanskými. Cyklus křesťanských svátků se stal stejně významným jako cyklus hospodářských. Dobrým příkladem jsou Vánoce a Velikonoce. V lidové kultuře se nám zachovalo to nejlepší, tradice v umění, rituály, lidové zvyky, recepty, kroje, tance, písně, pohádky a pověsti.

„Tradice – 1. Souhrn společenských, kulturních a jiných ustálených zvyků, obyčejů, pravidel a podobně zachovávaných pokoleními, názorů a myšlenek přenášených z generace na generaci; ustálený, zpravidla zděděný zvyk, způsob, zvyklost: rodinná tradice. 2. přenášení zpráv nebo slovesných výtvorů ústně, vyprávěním z generace na generaci, ústní podání“ (Akademický slovník cizích slov, kolektiv autorů, 2000, s.770).

„Zvyky – tradiční obyčej je jistého společenského celku

lidové/vánoční/místní zvyky“ (Nechybuj.cz, internetový slovník současné češtiny, 2018).

1.2 Faktory ovlivňující dodržování tradic

Tradice a zvyky hrají v našem životě významnou roli. Dodržování tradic ovlivňuje několik faktorů:

1. Rodina

Rodina je první, která má vliv na vývoj jedince. Ovlivňuje jeho vnímání a dodržování tradic a zvyků, které se předávají z generace na generaci.

2. Region

Některé svátky jsou celonárodní, ale mnoho z nich se liší kraj od kraje, region od regionu, někdy i vesnice od vesnice. Je velmi důležité, kde jedinec žije a jak se tradice dodržují. Na vesnici se tradice dodržují více, protože komunita obyvatel je si stále ještě dnes bližší než ve městě. Ve městě jsou dnes tradice spojeny s kulturním programem a festivaly.

3. Víra

Dříve byla většina lidí křesťanského vyznání. Dnes tomu tak není, ale mnoho lidí tradice v duchu křesťanské víry dodržuje.

4. Škola

Největší vliv na dodržování tradic má škola. Ve škole se jedinec dozví o původu tradic nejvíce. Ve výtvarné výchově, pracovní výchově nebo školní družině žáci malují nebo vytvářejí výkresy případně výrobky spojené s tradicemi.

1.3 Rozdělení tradic

Tradice nejsou spjaty pouze s hospodářským a křesťanským rokem, ale i s rodinou. Proto můžeme dělit tradice na rodinné a národní.

Rodinné tradice

Rodinné tradice jsou spojeny, jak název napovídá, s rodinou a trávením volného času s jejími členy. V každé rodině se dodržují jinak. Některá rodina slaví narozeniny jako významný den a událost v životě jedince. Svátek neboli jmeniny, bývají opomíjeny nebo je jim věnována malá

pozornost. Záleží také, jestli slavíme kulaté výročí nebo nikoliv. Významné jubileum slaví lidé v širším kruhu rodiny. Je to čas, kdy se schází dalecí a blízcí příbuzní, vznikají nové společné zážitky a vytváří se rodinná historie. V některých rodinách je tradiční scházet se jednou do roka, aby oslavili jméno rodu a utužili tak rodinnou tradici a stmelili rod. Mezi rodinné tradice můžeme zařadit i svatby a křtiny. Průběh výše jmenovaných událostí nemá předepsaná pravidla, utváří si je rodina sama. Vše je to velmi individuální.

Národní tradice

Národní tradice jsou spjaty se sounáležitostí k národu a s jeho historií. Ovlivňuje je nejen historie, ale i zeměpisná poloha. Jejich podoba a průběh byl zachován nejen díky písemným záznamům, ale i ústním předáváním z generace na generaci. Dodržováním těchto tradic a jejich oslava vytvářejí sounáležitost k národu a tvoří tvář národa.

1.4 Tradice a zvyky v dnešní době a jejich zařazení v mateřské škole

Lidové tradice a zvyky, jak je známe dnes, jsou jen zlomkem toho, co slavili naši předkové. Dnes se nejvíce udržují na vesnici, kde je sounáležitost obyvatel větší než ve městě. V posledních letech ve městě přibývá oslav lidových tradic, ale ty jsou příliš spojené s komercí těchto tradic a zvyků. Můžeme tak vidět různé trhy, např. vánoční a velikonoční trhy nebo průvody, např. masopustní průvod. *„V naší zemi vznikají různé instituce, organizace, sdružení zaměřené na uchování a rozvíjení lidových tradic a národních kulturních hodnot. Mnohé z nich se věnují práci s dětmi a mládeží. A to je velmi důležité. Pokud chceme, aby náš národ žil, musíme už v dětech vzbuzovat národní povědomí a zajistit předávání našich tradic z generace na generaci“* (Šottnerová, 2009, s.7).

Vzbuzovat povědomí o našich tradicích můžeme už v mateřské škole, kde se je snažíme jednoduchou formou dětem přiblížit. Ukazujeme jim jejich kouzlo a vše co je s nimi spojeno. *„Pro děti si ovšem tradiční svátky a zvyky svou magickou povahu stále podržely, neboť děti žijí v magickém světě. Dítě se na své loďce z oříšku opravdu vydává na dalekou cestu do světa, jeho osud skutečně leží uprostřed rozkrojeného jablka, a když je vítáno mezi prvňáčky, je ve své mysli pasováno na rytíře.“* (Koukal, Vinduška, 2010, s. 7).

Kromě lidových tradic, mají mnohé mateřské školy i své vlastní tradice, např. pasování prvňáčků, vítání nových dětí apod. V alternativních mateřských školách, např. ve waldorfských mateřských školách mají své specifické tradice, které dodržují v průběhu celého roku.

2 Tradice a zvyky v souladu s RVP PV

Předškolní vzdělávání se v mateřských školách řídí Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání. Hlavním vzdělávacím prostředkem jsou vzdělávací oblasti, jejichž obsah je rozdělen do pěti oblastí. Tyto oblasti nejsou oddělené, ale vzájemně se prolínají a doplňují. Propojení s tradicemi a zvyky najdeme v každé z těchto oblastí.

Dítě a jeho tělo

V této oblasti se podporuje růst a správný vývoj dítěte a zlepšování pohybových dovedností dítěte. Mnoho tradic je spjato s pohybem a jeho rozvojem. Jde především o různé průvody, pochody a tance (RVP PV, 2021).

Dítě a jeho psychika

Rozvoj a podpora duševní pohody, psychické zdatnosti a odolnosti dítěte, stejně tak rozvoj řeči, jazyka, poznávacích procesů a funkcí je záměrem této oblasti. Sounáležitost s národem a jeho kulturou, tradicemi a zvyky přispívá k rozvoji této oblasti. Ke každému svátku, tradici se zachovalo mnoho říkadel, básní, písní a pranostik, které nám pomáhají rozvíjet řeč, jazyk a lépe se s ním seznamovat. Vše můžeme rozvíjet hrou, dramatizací a prožitkem tradic (RVP PV, 2021).

Dítě a ten druhý

V této oblasti se zaměřujeme na podporu vztahů k jinému dítěti nebo dospělému. Tradice a jejich dodržování jsou úzce spjaty s lidmi, s jejich setkáváním, sdílením a aktivní účastí na těchto tradicích. Vzájemné soužití a spoluvytváření tradic (RVP PV, 2021).

Dítě a společnost

Úsilím této oblasti je uvést dítě do společenství ostatních, do světa kultury a umění. Tato oblast nejvíce vystihuje téma tradic, předávání kulturních hodnot a začleňování do lidské společnosti. Ukázat dětem rozmanitost naší kultury a její bohatství (RVP PV, 2021).

Dítě a svět

Vzdělávání v environmentální oblasti, vliv člověka na životní prostředí a vytváření základů pro odpovědný postoj k přírodě vystihuje zaměření tradic nejméně. I když spojení s přírodou a dodržování zvyků spjatých s přírodou sem jistě patří (RVP PV, 2021).

3 Polytechnické vzdělávání v předškolním věku

Polytechnické vzdělávání je součástí výchovně – vzdělávacího procesu v mateřské škole. Záleží na osobnosti učitele, do jak velké míry či žádné, zařazuje do výuky polytechnické vzdělávání. V mateřských školách můžeme najít různě vybavené polytechnické koutky. Vytvářením různých výrobků, manipulací s materiály a náradím rozvíjíme jemnou a hrubou motoriku.

„Cíle předškolní polytechnické výchovy korespondují s procesem formování osobnosti a jsou zaměřeny zejména na získávání patřičných postojů k technice, a to především v souvislosti s jejím využíváním v reálném současném i budoucím životě. Do polytechnické výchovy jsou zahrnuty rozmanité činnosti s využitím různých technických materiálů.“ (Rašková, 2015, s. 50)

V mateřských školách jsou v pracovních činnostech používány různé přírodní materiály. Bohužel tím rozvoj polytechnického vzdělávání končí. Učitelky mají strach jít dál. Používat s dětmi různé náčiní, zkoušet netradiční techniky a seznamovat se s robotickými hračkami. Přitom si neuvědomují, že právě tyto činnosti podporují rozvoj jazyka, řeči, prostorovou orientaci, předmatematické schopnosti a mnoho dalšího. Vše je součástí rozvoje jedince a dobré přípravy nejen do školy, ale i do života.

V dobře vybavených a pokrokových mateřských školách se můžeme setkat s robotickými hračkami. Příkladem takových hraček jsou BEE-BOT, CUBETTO, INTELINO, BOTLEY a mnoho dalších, které jsou běžně dostupné na trhu. Tyto hračky jsou pomyslnou třešničkou na dortu v polytechnickém vzdělávání v mateřských školách.

„Polytechnické vzdělávání není jen o zatloukání hřebíků, i když rozvoj manuální zručnosti je jednou z jeho podstatných oblastí a hrozící manuální ngramotnost vnímám jako cestu do maximální závislosti, stejně tak jako neschopnost logicky a konstruktivně myslet. Jedním z cílů technického vzdělávání je totiž také rozvoj technického myšlení a povědomí.“ (Chadzipanajotidisová, 2019)

V praxi se člověk setkává s negativním postojem k polytechnickému vzdělávání v mateřských školách. Mnozí ho vnímají jako něco nebezpečného, při čem by se děti mohly zranit. Je to spíše neznalost a strach z neznámého.

„Polytechnické vzdělávání je definováno jako vzdělávání poskytující vědomosti o vědeckých principech a odvětvích výroby, znalosti z technických a jiných oborů a všeobecně technické dovednosti. Přispívá nejen k rozšiřování poznatků, ale především k vytváření pracovních dovedností a návyků, které jsou využívány v běžném a později i pracovním životě. To je vázáno na technické myšlení jako aplikaci vědomostí, dovedností a zkušeností v členění na praktické, vizuální, intuitivní a koncepční myšlení“ (Cimbálník, 2021).

Polytechnické vzdělávání dělíme na:

- technické
- přírodovědné
- environmentální.

Přírodovědným vzděláváním rozumíme pochopení základních přírodovědných pojmů a zákonů. Díky technickému vzdělávání si osvojujeme technické vědomosti, dovednosti, návyky, tvoříme si vztah k technice a rozvíjíme technické myšlení. Díky environmentálnímu vzdělání cílíme na environmentální výchovu mladé generace včetně dětí předškolního věku (Cimbálník, 2017).

Polytechnickou gramotnost můžeme vymezit pomocí čtyř aspektů (Podpora polytechnického vzdělávání, Národní ústav pro vzdělávání, 2017):

1. Aktivní osvojení si a používání základních prvků pojmového systému přírodních věd a technických oborů
2. Aktivní osvojení si a používání metod a postupů přírodních věd a technických oborů
3. Aktivní osvojení si a používání způsobů hodnocení přírodovědného a technického poznání
4. Aktivní osvojení si a používání způsobů interakce přírodovědného a technického poznání s ostatními segmenty lidského poznání společnosti

Grafy a prognózy z posledních let ukazují, že nám chybí kvalifikovaní řemeslníci. Už od útlého věku je potřeba děti seznamovat s řemeslem a ukázat jim, jak je zajímavé. Ukázat jim, že svět není jen počítač, x – box a mobilní telefon, ale existují i jiné zajímavé dovednosti. Děti dnes nevidí u prarodičů ani rodičů, že by šili, opravovali, pěstovali nebo něco vytvářeli. Pokud ano, je to pouze ojedinělé. Dnešní doba je příliš konzumní a není v ní prostor pro fantazii a není čas něco vyrábět. Proto je tak důležité podporovat polytechnické vzdělávání.

Dítě se nerozvíjí jen pomocí polytechnické výchovy, ale vzdělávají se především prostřednictvím hry. Hra provází člověka celý život. *„Zvláště na počátku života lidského jedince je hra jeho přirozenou součástí. Již pro J. A. Komenského byla hra významným podnětem, který využil ve své pedagogické soustavě.“* (Částková, Havelka, 2015, s. 70)

Člověk si hraje od narození. Pouze se mění charakter hry. Postupně k hraní potřebuje partnera a hračku.

V kontextu technické výchovy je možné formulovat několik základních doporučení rozvíjejících a podporujících dětskou hru (upraveno dle Kořátková, 2014, s.192-193):

- Dovolte dítěti volit si vlastní námět, vyžívat různé druhy hraček (tvarů, barevnosti, druhů materiálů) v různém prostoru (omezené vnitřní prostory i otevřené venkovní přírodní prostory).
- Buďte vůči dětské hře vstřícní, přistupujte také na náměty a pravidla hry, které si zvolí samo dítě.
- Provázejte dítě hrou – nabízejte pravidla, vymýšlejte překážky, klad'te otázky.
- Mluvte o hře, podporujte reflexi zážitků dítěte.
- Zasáhněte při projevech nesnášenlivosti, ved'te dítě k toleranci ve společnosti a respektování jejích pravidel.

V dnešní době existuje mnoho námětů k hrám, podporujících technickou výchovu. Stejně je to i s různými typy hraček a stavebnic. Proto je dobré zůstat otevřený novým věcem a dále se vzdělávat.

4 Rozvoj jemné a hrubé motoriky

Jemná a hrubá motorika se rozvíjí od narození dítěte. Postupně se v různých vývojových stádiích dítěte zdokonaluje.

Hrubá motorika souvisí se zapojením většího počtu svalových skupin, které ovládají pohyby celého těla. Mluvíme o držení těla, koordinaci horních a dolních končetin, rytmizaci pohybů. Můžeme si pod tím představit pohyby jako chůzi, skoky, jízdu na kole a další. Pro rozvoj jedince je hrubá motorika důležitá, aby mohl zdokonalovat své pohyby a být samostatný.

Jemná motorika úzce souvisí s rozvojem řečového centra. Je spojená s drobnými svaly. V průběhu vývoje jedince se zdokonalují pohyby rukou, uchopování a manipulace s předměty. Do oblasti jemné motoriky řadíme grafomotoriku, logomotoriku, mimiku, oromotoriku a vizuomotoriku.

Vývoj hrubé a jemné motoriky se vzájemně ovlivňují. K procvičování a lepšímu rozvoji jemné i hrubé motoriky slouží celá řada cviků a her. K rozvoji jemné motoriky nám pomáhají i pracovní činnosti, které jsou obsaženy v této práci.

Jemná motorika je velmi důležitá v mladším školním věku, proto se jí v předškolním věku věnuje velká pozornost. Přesná koordinace prstů na rukou nám umožňuje psát, kreslit, stříhat, lepit, zavázat si tkaničky a mnoho dalších činností (Macíčková, 2015).

Rozvoj jemné a hrubé motoriky pečlivě sledujeme po celou dobu předškolního vývoje (upraveno podle Bednářová, 2015):

- 3 roky
 - hrubá motorika – soukok snožmo, přeskočí nízkou překážku, při chůzi po schodech nahoru střídá nohy, stojí se zavřenýma očima
 - jemná motorika – manipuluje s drobnými předměty (navlékání korálků, zasouvání kolíčků do otvoru,) spontánní kresba – hlavonožec, grafomotorické prvky – svislá a vodorovná čára, kruh

- 4 roky
 - hrubá motorika – přeskok přes čáru, při chůzi ze schodů dolů střídá nohy, přejde po čáře, stoj na špičkách s otevřenýma očima
 - jemná motorika – stříhání, otevírání dlaně postupně po jednom prstu, pozná hmatem výrazně odlišné hračky, spontánní kresba – postava (hlava, trup, končetiny), grafomotorické prvky – spirála, vlnovka, šikmá čára, vizuomotorika – čára mezi dvěma liniemi (dráhy)
- 5 let
 - hrubá motorika – poskoky na jedné noze, chůze po mírně zvýšené ploše, přejde přes kladinu
 - jemná motorika – dotkne se bříškem každého prstu na ruce bříška palce, rozlišuje různé povrchy a materiály, spontánní kresba – přibývají detaily, grafomotorické prvky – zuby, horní smyčka, vizuomotorika – jedna linie
- 6let
 - hrubá motorika – přeskočí snožmo nízkou překážku
 - jemná motorika – pozná hmatem geometrické tvary, spontánní kresba – přibývají detaily, složité grafomotorické prvky, vizuomotorika – překreslí obrázek podle předlohy

K rozvoji motoriky přispívá vyhranění laterality ruky, oka a ucha. Rozvoj schopností jemné i hrubé motoriky můžeme podpořit nejrůznějšími cvičeními, činnostmi a v neposlední řadě i pracovními činnostmi.

5 Rok lidových tradic na Hané

Rok lidových tradic začneme v zimě nejoblíbenějším svátkem dětí, adventem a Vánoce. Postupně budeme pokračovat dalšími ročními obdobími, jarem, létem a podzimem a lidovými tradicemi, které s těmito obdobími souvisí.

5.1 Zima

Advent

Advent chápeme jako dobu čtyř nedělí před Štědrým dnem. Jsou to: železná, bronzová, stříbrná a zlatá. Je to čas, kdy se „dětí těší na Ježíška“. V průběhu adventu lidé zdobí svá obydlí a pečou cukroví.

Barborky

Podle legendy žila Barbora se svým otcem, který byl bohatý turecký šlechtic, a který střežil její ctnost. Zavřel Barboru ve věži, ve které měla všeho dostatek, ale svobodná nebyla. Jeden ze sloužících, který chodil k Barboře, byl tajný křesťan, obrátil ji na křesťanskou víru a potají ji pomohl nechat se pokřtít. Otec nenáviděl křesťany, a když našel u dcery kříž, velmi se rozčílil. Barboře se podařilo z věže utéct, ukryvala se ve skalách, ale cestou ji uviděl pastýř. Ten ji prozradil a ona byla odvečena zpět. Nikdo nepřinutil Barboru se vzdát křesťanské víry, mučili ji a nakonec ji vlastní otec popravil. Pastýř, který Barboru prozradil, špatně skončil, jeho stádo se proměnilo v luční kobylinky. Otec, který s'al svou dceru, byl zasažen bleskem. Cestou na popravu Barbora utrhla větvičku, která uprostřed zimy vykvetla.

Této svěťici bylo postaveno velké množství kostelů a je patronkou všech horníků, hasičů, dělostřelců, stavebních dělníků, pokrývačů a tesařů.

Dříve se dívky zahalily do bílých prostěradel, obličej si zahalily závojem. Chodily po vesnici s košíkem dobrot pro hodné děti a s metlou v druhé ruce, pro zlobivé děti (Šottnerová, 2009).

Dnes je tento svátek spojován s trháním větvíček Barborek. V předvečer svátku svaté Barbory se řežou větvičky třešní, které by měly do Štědrého dne vykvést.

Mikuláš

O svatém Mikuláši je mnoho legend, které jsou spojovány s jeho dobrotou a čistotou duše. Pro jeho zbožný a příkladný život, byl prohlášený za svatého. Stal se patronem různých profesí. Mimo jiné i ochráncem dětí před jejich nemocemi a neštěstím.

Děti se na Mikulášskou nadílku těšily už od konce listopadu a netrpělivě vyhlížely, kudy se spustí z nebe na zem. Mikuláše obvykle doprovází několik čertů, kteří mají trestat zlobivé děti a anděl. Mikuláš má na sobě červené roucho a na něm bílou halenu s červeným křížem nebo bílý oděv s červeným křížem. Na hlavě špičatou biskupskou čepici s křížem a v ruce biskupskou hůl s horním koncem zatočeným (Šottnerová, 2009).

Dnešní podoba oslav Mikulášské nadílky se neliší od té z dřívějších dob. Změnila se jen podoba a množství sladkostí, které děti dostávají.

Vánoce

S Vánocemi se pojí známá legenda o Ježíšově narození. Josef s Marií šli do města Davidova, aby se zapsali. Když tam byli, naplnil se Marii čas a Marie porodila. Protože neměli místo v hospodě, porodila ve chlévě. První se o narození děťátka dozvěděli pastýři, kterým novinu zvěstoval anděl (Langhammerová, 2004).

S Vánocemi se pojí mnoho symbolů. Betlémem si lidé zdobili své příbytky. Betlémů se do dnešní doby dochovalo mnoho a jsou každoročně vystavovány na různých výstavách. V tradici výroby betlémů pokračují lidé dodnes. Jen si málo lidí v dnešní době doma vystavuje betlém. Dalším symbolem Vánoc je stromek. Dříve byl zdobený ořechy a sušeným ovocem. Dnes má jinou podobu. Ve většině domácností se jedná o módní záležitost a vánoční stromek má trendové barvy. Dnešní podoba štedrovečerní večere je jiná než dříve. Skládá se většinou z rybí polévky, smaženého kapra a bramborového salátu. Nechybí ani ovoce a cukroví. A nemůžeme zapomenout na jmelí a dárky.

Tři králové

Tři králové, tři mudrci, Kašpar, Melichar a Baltazar, putovali za narozeným Ježíšem Kristem do Betléma, aby mu přinesli dary. Místo, kde se narodilo božské dítě, jim ukázala nová hvězda.

Mudrci přinesli Ježíšovi – zlato, myrhu a kadidlo. Tento den je významným křesťanským svátkem, protože byl pokřtěn Ježíš.

Dnes je tento svátek spojován s charitou. Děti převlečené za Tři krále za doprovodu dospělého chodí vesnicí nebo městem, zpívají Tříkrálovou koledu a vybírají do označené a zapečetěné kasičky peníze. Podle přání napíší na dveře letopočet a tři známá písmena K + M + B. Za podarování jsou lidé odměněni drobným dárečkem.

Masopust

Masopustní období začíná po 6. lednu a končí v úterý před Popeleční středou a začíná čtyřicetidenní půst. Protože jsou Velikonoce pohyblivým svátkem, je i masopustní období různě dlouhé.

Dříve byla tradice spojena s těmito masopustními dny. Tučný čtvrtek – poslední čtvrtek před masopustní nedělí. V tento den se konaly zabíjačky, hodovalo se, pilo a jedlo. Taneční neděle – v tento den se pořádaly tancovačky a plesy. Na maškarní úterý chodil průvod masek a maškar, vesnicí nebo městem. Průvod začínal před obydlím starosty, kterého masky žádaly o povolení této akce a o vydání práva. Starosta jim předal ostatkové právo, klíče od obce a v tento den členové masopustního průvodu měli právo soudit a udržovat pořádek v obci. V každém průvodu nesměly chybět následující masky: medvěd, kobyla, žid, báby s nůši, nevěsta – muž převlečený za ženu, kominík, smrtka a různé masky řemeslníků (Šottnerová, 2009).

Dnešní podoba masopustu je jiná než dříve. Slaví se v sobotu a často se hovorově nazývá „Vodění medvěda nebo Ostatky“. Začíná tradičně u starosty, kde si lidé vyžádají ostatkové právo a pokračují průvodem masek celou vesnicí. V masopustním průvodu nechybí medvěd a další tradiční masky, ale objevují se i masky aktuální, parodující anebo reagující na politickou situaci. Celý průvod je doprovázen živou lidovou muzikou. Masky se zastavují u jednotlivých domů, kde jsou pohoštěni něčím dobrým k snědku i k pití. Završením celého dne je Ostatková zábava neboli Ostatke, kde se lidé večer sejdou, tancují, pijí a hodují. Úplným vrcholem je před půlnocí Pochovávání basy. Do místnosti přijde smuteční průvod a místo nebožtíka v rakvi nesou basu (hudební nástroj – kontrabas). Proběhne pochování basy včetně smuteční řeči. Po pohřbu následuje další zábava.

5.2 Jaro

Velikonoce

Velikonoce jsou nazývány svátky jara. Jsou to nejvýznamnější křesťanské svátky spojené s památkou umučení a vzkříšení Ježíše Krista a jeho zmrtvýchvstání. Velikonoce se slaví první neděli po jarním úplňku, je to pohyblivý svátek, proto nemůžeme určit přesné datum.

Velikonoce jsou spojeny s předvelikonočním čtyřicetidenním půstem. Tento půst začíná na Popelční středu a trvá do Božího hodu velikonočního – Velikonoční neděle. Toto období je spojeno s různými pohanskými zvyky a křesťanskými tradicemi.

První neděle postní – Černá – ženy se oblékaly do tmavých šatů a zástěr a na hlavu si vázaly černé šátky. Jinde se jí říkalo Pytlová nebo Pučálka, podle pokrmu z namočeného a usmaženého hrachu.

Druhá neděle postní – Pražná – nazývala se podle tradičního pokrmu pražmy – pokrmu z praženého nedozrálého obilí. Někde jí říkali Sazometná, protože se v tento den vymetaly komíny.

Třetí neděle postní – Kýchavná či kýchavá – je spojena s pověrou, kolikrát člověk kýchne, tolik let bude naživu.

Čtvrtá neděle postní – Družebná – v tento den se mohl mírně porušit půst a na návsi byla drobná zábava.

Pátá neděle postní – Smrtná – tento den je spojen s vynášením Smrti (Morény). Velké figuríny vytvořené ze slámy, oblečené do šatů, kolem krku korále z vyfouknutých vajec. Lidé v tento den za doprovodu zpěvu a básní vynášejí Morénu symbolizující zimu ze vsi. Za vsi ji hodí do vody nebo spálí.

Šestá neděle postní – Květná – v tento den se připomíná příjezd Ježíše Krista do Jeruzaléma. Světí se v kostele kočičky, které se zastrkovaly za rám svatých obrazů.

Pašijový týden – poslední týden před Velikonocemi:

- Modré pondělí, Žluté úterý – ve všech chalupách se uklízelo.
- Škaredá středa (sazometná středa) – v tento den se nikdo nesměl mračit nebo by se mračil celý rok. Jinde je tento den spojen s vymetáním komínů a následným úklidem.
- Zelený čtvrtek – v tento den se připravuje jídlo z nějaké zelené pochutiny, aby byl člověk celý rok zdravý. V křesťanských kostelech umlknou zvony, které „odletěly do Říma“. Na mnohých vesnicích se v začíná na zelený čtvrtek chodit s klapáčkami, řehtačkami a hrkačkami. Chodí se ráno a večer. Zvuk klapáček a řehtaček nahrazuje zvuk zvonů až do Bílé soboty. Naposledy se chodí na Velký pátek, kdy se vybírá po staveních odměna za toto hrkání.
- Velký pátek – je den ukřižování Krista. V tento den se drží smutek, nekonají se mše a při bohoslužbách se pouze čte a zpívá. Tento den je spojen s magickou mocí, lidé věřili, že se otvírají hory, které vydávají své poklady. Nic se nesmělo půjčovat, protože půjčená věc by mohla mít magickou moc a být očarovaná. Také se nesmělo prát prádlo, protože by bylo namáčeno v Kristově krvi. Nesmělo se hýbat se zemí, rýt, orat, kopat ani vláčet.
- Bílá sobota – tento den je spojen s uložením Krista do hrobu. Všude se zhasnou ohně a v podvečer se v kostele zapálí bílá vysvěcená svíce, od které si všichni zapálí své svíčky. Tento oheň znamenal obrat. Do temnoty, strachu a smutku přichází radost, světlo a naděje.
- Velikonoční neděle – Boží hod velikonoční – je to den Zmrtvýchvstání Krista. Je to den, kdy se po dlouhém půstu slaví, jí a pije. V kostele se světí pokrmy – beránek, mazanec, vejce, chleba.

Nepsaným zákazem v tento den byly některé práce, nesmělo se stlát, prát prádlo, mýt nádobí, šít, čistit chlévy, apod (Šottnerová, 2004).

Matičky, Ježíškovi Matičky

Na Hané ve vesnicích pod Svatým kopečkem, Dolanech, Bohuňovicích a Droždíně, je spojen konec Velikonočních svátků s tradicí Božího těla – hovorově Matičky. Na Bílou sobotu svobodné dívky z vesnice převezmou od kněze sošku Krista nebo kříž. Na Velikonoční neděli za doprovodu hudby a ostatních obyvatel vesnice, nesou dívky oděné do hanáckých krojů a chlapci oděni do slavnostního oblečení korouhve s vyobrazením světců, svěřenou atributu zpět do kostela nebo baziliky. V kostele se koná slavnostní mše. Po slavnostní mši se všichni vrací zpět do vesnice, kde se večer koná hodová zábava (Vyhlídal, 1906).

- Velikonoční pondělí–k tomuto dni se neváží žádné liturgické tradice, ale je jedním z nejvíce dodržovaných zvyků dodnes. Chlapci obcházejí domy s upletenou pomlázkou z vrbového proutí. Za zvuky říkanky vyšlehají dívky, aby byly mladé a zdravé. Ty jim za odměnu darují malovaná vajíčka.

Filipojakubská noc, pálení čarodějnic - 30.dubna

Pálení čarodějnic je pojmenováno podle svatých apoštolů Filipa a Jakuba, ale s jejich osobami nemá nic společného. Tato noc byla pro mnoho lidí vnímána jako magická, se kterou jsou spojena různá kouzla a rituály. Traduje se, že se v tento den slétaly čarodějnice na svou hostinu. Čarodějnice lidem škodily, a aby se lidé před nimi tuto noc ochránili, zapalovali ohně. Někdy v těchto ohních pálili makety čarodějnic a košťata. Zbytky rozžhavených uhlíků si lidé brali domů, aby je dál chránily od zlých sil.

Dnes je tento oblíbený svátek spojen se zapalováním ohňů a čarodějnickým rejem.

Hody

Každá vesnice či město mají kapli nebo kostel, který je vysvěcen nějakému „svatému“, který ho ochraňuje. Na svátek tohoto svatého se konají ve vesnici či obci oslavy, hody. Hody obvykle trvají tři dny a každý den je spojený s nějakou zvláštností dotyčné obce. Ve všech případech jsou tyto oslavy spojeny s radostí, zábavou, tancem a hudbou. V neděli jsou oslavy zakončeny Budíčkem – po celé obci chodí od rána dechová kapela, která hraje na přání a budí všechny obyvatele, aby se dostavili na slavnostní mši.

5.3 Léto

Dožínky

Dožínky jsou dnes skoro zapomenutým svátkem. Byl to svátek úrody, který se slavil ke konci léta, kdy byla ukončena sklizeň. Poslední klasy se svázaly a ozdobily, vyrobil se dožínkový věnec. Lidé se radovali ze sklizně a děkovali za úrodu, která jim zajistila obživu na celou zimu. Na konci sklizně byl čas se radovat, tančit a zpívat.

5.4 Podzim

Svatý Václav

28. září slavíme svátek svatého Václava a den české státnosti. Svatý Václav byl český kníže, kterého vychovávala jeho babička Ludmila. Ta mu často vyprávěla o Pánu Bohu, jeho dobrotě a lásce. Václav se také musel učit bojovat, protože jako mladý už musel jezdit na bojová tažení. Byl však mírný, poctivý a zbožný a raději se bojům vyhýbal a s nepřáteli raději vyjednával. Mnozí to považovali za zbabělost. Hlavně jeho bratr Boleslav. Ten chtěl usednout na trůn. Obklopil se šlechtou, která smýšlela stejně. Bratr pozval knížete Václava na svou tvrz do Staré Boleslavi, kde měl být vysvěcen kostel. Ráno 28. září při příchodu na mši byl Václav zavražděn.

Tělo knížete Václava bylo převezeno do Prahy, do chrámu svatého Víta na Pražském hradě, kde je uloženo dodnes. Pro jeho dobrotu, statečnost a lásku k Bohu byl milován obyčejnými lidmi, kteří i po jeho smrti přicházeli k jeho ostatkům a žádali o přímluvu. Podle legendy bylo mnoho nemocných poutníků uzdraveno (Šottnerová, 2009).

Svátek svatého Martina

Už když byl Martin malý kluk, jeho tatínek se rozhodl, že bude vojákem u římské legie. Když se jednoho dne vracel do tábora na svém bílém koni, u brány našel vymrzlého žebráka, který prosil o almužnu. Martin nic neměl, jen koně, meč a svou uniformu. Vytasil meč a rozpůlil svůj plášť a polovinu dal žebrákovi. V noci se mu ve snu zjevil Ježíš Kristus oděný do jeho pláště. Martin se nechal pokřtít, zanechal povolání vojáka a stal se poustevníkem. Rád pomáhal lidem a lidé ho měli rádi. Když zemřel biskup, chtěli Martina zvolit do pozice biskupa, ale Martin nechtěl. Schoval se do chléva mezi husy, ty ho prozradili svým kejháním, tak se Martin nakonec biskupem stal (Popprová, 2008).

Svátek svatého Martina je důležitý, peče se svatomartinská husa, pravděpodobně podle tradice. Dospělí ochutnávají víno, děti vyhlíží první sních a pečou se svatomartinské rohlíčky.

PRAKTICKÁ ČÁST

6 Lidové tradice ve školním roce

V této kapitole se budeme zabývat konkrétními lidovými tradicemi. Na začátku každé tradice bude návrh na motivaci a povídání s dětmi, abychom navodili správnou atmosféru. Dále zde bude metodický list s konkrétním výrobkem, který nám přibližuje danou lidovou tradici.

6.1 Hanácký obr Drásal

Hanácký obr Drásal je figurínou největšího člověka na světě, který měřil kolem 240 centimetrů a vážil 186 kilogramů. Drásal většinu svého života prožil v Holešově. Z jeho pozůstalosti se mnoho nedochovalo, pár podobizen, na kterých je v různém věku. Mimo jiné i v hanáckém kroji.

Figurínu obra můžeme vidět ve Vlastivědném muzeu v Olomouci, s obrem se vyfotit a poměřit (Hrbáčová, 2023).

Úvodní motivace

S dětmi si povídáme o Hané a lidech, kteří tu žijí. Zeptáme se dětí, kdo někdy viděl hanácký kroj nebo zda ho někdo nemá doma. Kdy se lidé oblékali do slavnostních krojů a kdy se do nich oblékají dnes. Povídáme si i o největším Hanákovi obru Drásalovi. Na výletě navštívíme Vlastivědné muzeum v Olomouci, kde obra uvidíme a zkusíme se s ním poměřit.

Stejně jako náš velký Hanák, budeme prožívat rok na Hané s jeho tradicemi a vyrobíme si různé výrobky.

6.2 Lidové tradice na podzim

Začneme na podzim, kdy začíná ve škole, i v té mateřské, školní rok. První bude nejmladší státní svátek, tradice svatého Václava. Budeme pokračovat svátkem a tradicemi na svatého Martina, který už je předzvěstí zimy.

Svatý Václav

Motivace:

Přečteme si s dětmi příběh o knížeti Václavovi viz. teoretická část.

Po přečtení příběhu si povídáme o tom, jakou korunu bychom vyrobily, o zázracích, o tom, kdo koho nemá rád a kde najdeme sochu sv. Václava na koni.

Koruna sv. Václava	
Za jak dlouho to stihneme?	20 minut
Co se děti naučí?	
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none">- Využít techniku tvorby z papíru,- rozvoj tvořivosti,- zvládat jemnou motoriku,- nácvik správného úchopu,- záměrně se soustředit na činnost,- při zhotovování výrobku dodržuje správný postup prací.
Konkrétní dovednosti	<ul style="list-style-type: none">- Stříhat nůžkami,- správný úchop štětce,- nanášet barvu na předlohu,- podle fantazie ozdobit korunu.
Doporučený věk	5-6 let
Jaký materiál a pomůcky potřebujeme?	
Materiál	papírový talíř, barevné knoflíky nebo ozdobné kameny, zlatá barva, lepidlo, tužka
Pomůcky	štětec, nůžky, pravítko
Příprava pro učitele	Na papírový talířek narýsujeme přímky ve tvaru hvězdice.
Pracovní postup	
<ol style="list-style-type: none">1. Nůžkami prostříhneme tvar hvězdy.2. Štětcem nanese zlatou barvu na papírový talíř.3. Po zaschnutí barvy vzniklé trojúhelníky ohneme, aby nám tvořily tvar koruny.4. Trojúhelníky ozdobíme barevnými knoflíky nebo ozdobnými kameny.	

Fotografický postup

1.

Obr. 1 Svatý Václav (koruna sv. Václava) - prostřížená hvězdice-vlastní foto

2.

Obr.2 Svatý Václav (koruna sv. Václava) – namalovaný talíř s ohnutými trojúhelníky – vlastní foto

3.

Obr.3 Svatý Václav (koruna sv. Václava) – hotový výrobek – vlastní foto

Doporučení do praxe

Prostříhnout korunu děti zvládnou samy. Někdy bude potřeba pomoci s prvním prostřížením papírového talíře.

Sv. Václav na koni

Za jak dlouho to stihneme?

3 x 30 minut (výrobu rozložíme do více dní)

Co se děti naučí?

Očekávané výstupy

- Zvládat jemnou motoriku,
- vyjadřovat svou tvořivost v konstruktivních činnostech,
- nácvik správného úchopu,
- záměrně se soustředit na činnost,
- zacházet s drobnými pomůckami a náčiním.

Konkrétní dovednosti

- Umět stříhat nůžkami,

	<ul style="list-style-type: none"> - správně držet pastelku a kreativně se vyjádřit, - zkonstruovat postavu na koni.
Doporučený věk	5–6 let
Jaký materiál a pomůcky potřebujeme?	
Materiál	role z tvrdého papíru, papír, provázek, dřevěné korálky, pastelky, lepidlo
Pomůcky	nůžky, šídlo
Příprava pro učitele	Na čtvrtku nakreslíme hlavu, čepici, nohy, tělo a hlavu koně.
Pracovní postup	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dostaneme na papíře nakreslené části na výrobu sv. Václava (hlava, čepice, nohy, tělo, hlava koně) 2. Všechny předkreslené části vystříhneme. 3. Všechny části vybarvíme pastelkami a dokreslíme detaily. 4. Ustříhneme dva provázky, na jejich konce provlečeme dřevěné korálky a na koncích uděláme uzlíky. 5. Provázky s korálky provlečeme skrz roli (tělo koně) a vytvoříme nohy. 6. Slepíme všechny části Václava k sobě (nohy, tělo, hlava, čepice). 7. Lepidlem přilepíme hlavu koně k roli. 8. Uděláme nůžkami díru v těle Václava v místě, kde jsou ruce a v nozdře koně. 9. Dírami provlečeme provázek jako uzdu koně, na kterých na koncích uděláme uzlíky. 	
Fotografický postup	
 <p>1.</p>	
<p><i>Obr.4 Svatý Václav (sv. Václav na koni) – vybarvené díly a provlečený provázek – vlastní foto</i></p>	

2.

Obr.5 Svatý Václav (sv. Václav na koni) – hotový výrobek-vlastní foto

Doporučení do praxe	Výroba sv. Václava na koni je časově náročná, proto je lepší si ji rozvrhnout na více kratších časových úseků. První den děti vystříhnou všechny díly. Druhý den si díly vybarví. Třetí den vše slepí a zkonstruují dohromady.
---------------------	--

Další inspirace: předmatematické představy – počítání diamantů, třídění diamantů podle barev

- Návštěva Svatováclavského dómu (nebo jiného kostela, kde můžeme vidět sv. Václava)

Svatý Martin

Motivace: Čtení kresleného příběhu o svatém Martinovi z knížky čekání na Vánoce od Andrei Poppové.

Po přečtení příběhu si s dětmi povídáme, abychom je lépe namotivovali k výrobě svatomartinské husy a podkovy.

SVATOMARTINSKÁ HUSA	
Za jak dlouho to stihneme?	15 minut
Co se děti naučí?	
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> - Zvládat jemnou motoriku, - rozvíjet tvořivost, - nácvik správného úchopu - při zhotovení výrobku dodržovat správný postup prací.

Konkrétní dovednosti	<ul style="list-style-type: none"> - Uvázat kličku, - správný úchop fixu, - skládání papíru.
Doporučený věk	3–6 let
Jaký materiál a pomůcky potřebujeme?	
Materiál	papírový sáček, oranžový papír, provázek, lepidlo, červený a černý fix
Pomůcky	Nůžky
Příprava pro učitele	Nakreslit hlavu husy a spodní část nohou. Nastříhat dva proužky oranžového papíru.
Pracovní postup	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Z připravené předlohy vystříhneme hlavu husy a nohy. 2. Na hlavu nakreslíme oči (z každé strany jedno) a vybarvíme zobák. 3. Oba proužky papíru poskládáme jako harmoniku. 4. K poskládaným proužkům přilepíme vystřižené konce noh. 5. Celé nohy přilepíme ke spodní části sáčku. 6. Část krku husy zastrčíme do sáčku, aby byla část krku a hlava ven ze sáčku. 7. Ustříhneme si cca 30 centimetrů dlouhý provázek. 8. Sáček na vrchním konci, spolu s krkem husy, zavážeme provázkem na kličku. 	
Fotografický návod	
<div style="display: flex; align-items: flex-start;"> <div style="flex: 1;"> </div> <div style="flex: 1; padding-left: 10px;"> <p>1.</p> </div> </div>	
<p><i>Obr.6 Svatý Martin (Svatomartinská husa) - materiál na tvoření – vlastní foto</i></p>	

2.

Obr.7 Svatý Martin (Svatomartinská husa) – vystřižená a nakreslená hlava– vlastní foto

3.

Obr.8 Svatý Martin (Svatomartinská husa) – složené a nalepené nohy – vlastní foto

4.

Obr.9 Svatý Martin (Svatomartinská husa) – hotový výrobek – vlastní foto

Doporučení do praxe

Mladší děti budou mít všechny části vystřižené, starší děti si všechny části mohou vystříhnout samy.

PODKOVA

Za jak dlouho to stihneme?

10 minut

Co se děti naučí?

Očekávané výstupy učení

- Zvládat jemnou motoriku,
- kreativní vyjádření,
- zacházet s netradičním materiálem.

Konkrétní dovednosti	- Muchlání, tvarování netradičního materiálu, - lepení.
Doporučený věk	3–6 let
Jaký materiál a pomůcky potřebujeme?	
Materiál	alobal, modrý papír, černý papír, lepidlo
Pomůcky	raznice – vločka
Příprava pro učitele	Využijeme šířku alobalu a ustrihneme cca 20 centimetrů dlouhý pruh.
Pracovní postup	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Pruh alobalu zmačkáme směrem k sobě tak, aby vytvořil váleček. 2. Váleček vytvarujeme do podkovy. 3. Raznicí ve tvaru vločky vyrobíme z modrého papíru vločky. 4. Vločky lepíme na podkovu. Počet vloček záleží na každém, jak chce mít zasněženou podkovu. 5. Podkovu nalepíme na černý papír. 	
Fotografický návod	
1.	
	<i>Obr. 10 Svatý Martin (Podkova)- materiál na tvoření – vlastní foto</i>
2.	
	<i>Obr. 11 Svatý Martin (Podkova)- podkova z alobalu a vločky – vlastní foto</i>
3.	
	<i>Obr. 12 Svatý Martin (Podkova)- hotový výrobek – vlastní foto</i>

Doporučení do praxe	Podkovy jsme nalepili na černý papír, aby se nám lépe umístily na výstavu a byly na bílém podkladě vidět. Mohou zůstat pouze samostatně, bez černého podkladu.
---------------------	--

Další inspirace:

- Ochutnávka – děti mají zavázané oči a učitelka jim dává postupně ochutnat mrkev, banán, piškot, bonbon. Děti mají za úkol pochutinu poznat.

- Píseň o svatém Martinovi

- Rytmizace básničky

Svatý Martin přijel k nám,

toho pána dobře znám.

Jede na svém bílém koni,

vločka vločku někdy honí.

Někdy ale v blátě jede,

s počasím on málo svede.

My se ale nemračíme,

rohličky dnes posvačíme.

6.3 Lidové tradice v zimě

V zimní období je nejoblíbenější část roku pro děti. Nejen proto, že padá sníh, ale protože se těší na příchod Ježíška. Já jsem začala adventem a tradicí Barborek. Další oblíbenou tradicí u dětí jsou Mikulášské obchůzky. Méně oblíbení jsou čerti, kteří s Mikulášem chodí. Potom už se těšíme v MŠ na Vánoce. Pomyslným ukončením Vánoc je příchod Tří králů. Na konci zimy se na Hané slaví ještě Masopust. Zimě ukončíme vládu vynášením Morény.

Advent

Motivace: Přečteme si adventní příběh z následujícího odkazu:

<https://www.promaminky.cz/pohadky/ke-cteni-30/adventni-pribeh-1-dil-6220>

Po přečtení pohádky si s dětmi povídáme, jestli také mají vysněný dárek. Co si přejí od Ježíška? Jak se doma připravují na příchod Ježíška?

VĚNEC	
Za jak dlouho to stihneme?	60 minut
Co se děti naučí?	
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> - Spolupracovat s ostatními, - vyjadřovat svou fantazii v tvořivých činnostech, - postupovat podle pokynů.
Konkrétní dovednosti	<ul style="list-style-type: none"> - Tvořit a vyrábět z přírodnin, - společně vytvořit věnec.
Doporučený věk	5–6 let
Jaký materiál a pomůcky potřebujeme?	
Materiál	krátké větvičky, základ pro výrobu věnců, svíčky
Pomůcky	tavná pistole
Příprava pro učitele	Nařežeme stejně dlouhé větvičky.
Pracovní postup	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Na základ postupně lepíme tavnou pistolí větvičky. 2. Větvičky lepíme co nejbližší k sobě, aby nebyl vidět podklad – základ věnce. 3. Větvičky lepíme od vnitřní strany směrem ven. 4. Na hotový věnec přilepíme tavnou pistolí čtyři adventní svíčky. 	
Fotografický postup	
<p>1. </p> <p><i>Obr.13 Advent (Věnec)- materiál na tvoření – vlastní foto</i></p> <p>2. </p> <p><i>Obr.14 Advent (Věnec)- věnec z větviček – vlastní foto</i></p>	

3.

Obr.15 Advent (Věneček)- hotový výrobek – vlastní foto

Doporučení do praxe

Věneček vyrábíme ve skupince starších dětí. Učitelka pracuje s tavnou pistolí a děti přikládají dřívka.

Další inspirace: Vytvoření věnce ze stavebnice Lego, z magnetické stavebnice

- Logopedická chvílka – sfoukávání svíček
- Vědecké pokusy se svíčkou

Barborky

Motivace: Přečteme si s dětmi zjednodušený příběh o svaté Barboře.

S dětmi si povídáme o Barboře. Jak tuto tradici dodržují doma? Mají větvičku „barborky“ ve váze? Vykvetla někdy?

VĚTVIČKA BARBORKY	
Za jak dlouho to stihneme?	10 minut
Co se děti naučí?	
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> - Vyjadřovat svou fantazii v tvořivých činnostech, - postupovat podle pokynů, - zvládat jemnou motoriku.
Konkrétní dovednosti	<ul style="list-style-type: none"> - Používat lepidlo a kreativně tvořit z papíru, - naučí se vázat uzel.
Doporučený věk	3-6 let
Jaký materiál a pomůcky potřebujeme?	
Materiál	větvička, růžový nebo bílý krepový papír, provázek
Pomůcky	Nůžky

Příprava pro učitele	Nastříháme proužky krepového papíru o velikosti 20 x 3 centimetrů.
Pracovní postup	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Z pruhů růžového nebo bílého krepového papíru vyrobíme drobné kytičky. 2. Do poloviny pruhu krepového papíru přivážeme provázek, kterému necháme delší konce. 3. Pruh krepového papíru zmuchláme do tvaru květu. 4. Vzniklé kytičky přivážeme provázkem k větvičce. 	
Fotografický postup	
<p>1. </p> <p><i>Obr. 16 Barborky (Větvička barborky) - materiál na tvoření – vlastní foto</i></p> <p>2. </p> <p><i>Obr. 17 Barborky (Větvička barborky) – větvička a připravené kytičky – vlastní foto</i></p> <p>3. </p> <p><i>Obr. 18 Barborky (Větvička barborky) - hotový výrobek – vlastní foto</i></p>	
Doporučení do praxe	Menším dětem, které neumí vázat uzel, bude potřeba dopomoci.

Další inspirace: pečení „barborek“

- trhání větviček „barborek“

Mikuláš

Motivace: Mikulášská pohádka

„Za okny je bílo, na zem se z nebe sype sních. Děti staví sněhuláky, jezdí na saních. Děti – volá maminka, honem domů, už je večere. Ať se dobře připravíte, než nám čert a Mikuláš budou klepat na dveře. Bětuška, ta nemá strach. Celý rok je hodná a navíc – básničku si připravila. Zato Tonda, ten se strachy celý třese. Už to vidí, jak si ho čertík v pytli nese. Ví, že zrovna hodný nebyl, ví že občas trochu zlobil. Kdosi klepe na dveře. Tuky, tuky, tuk, je tu jedna hodná holka a zlobivý kluk? To Mikuláš za dveřmi se ptal a čert k tomu zuřivě hudroval. Toník, ten se strachy skoro rozplakal. Maminka Mikuláše a jeho družinu pozvala dál. Bětuška si je všechny prohlíží a dobře poznává. Vysoký s berlou a bílými vousy – to je Mikuláš. Vedle něj čert s kopytem a bílým andělem stojí. Za krásnou básničku Bětuška dárky dostala, pěkně poděkovala a na Mikuláše se usmála. Pro tebe Toníku, nevím, jestli něco mám, snad bramboru a trochu uhlí ti přece jen dám. Toník se chce polepšit, to teď vážně slibuje, a že zlobil, toho upřímně lituje. Tak se hodně Mikuláš také nad ním slitoval a malý sladký dárek Toníkovi věnoval. A jak Toník slíbil, přesně tak i udělal. A za rok už beze strachu píseň čertu zazpíval.“ (MŠ Na Zvoničce, Těšíme se na Ježíška)

S dětmi si povídáme, jestli byly hodné. Kdo si myslí, že ve třídě nejvíce zlobil? Chodí za dětmi domů Mikuláš nebo děti za ním?

ČERT	
Za jak dlouho to stihneme?	20 minut
Co se děti naučí?	
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none">- Rozvoj jemné motoriky,- vyjadřovat své představy pomocí přírodních a výtvarných materiálů,- postupovat podle pokynů.
Konkrétní dovednosti	<ul style="list-style-type: none">- Stříhání nůžkami,- lepení,- sestavení čerta podle pokynů.
Doporučený věk	3-6 let
Jaký materiál a pomůcky potřebujeme?	
Materiál	šiška borovice, červený pěnový papír, černý pěnový papír, černý tvrdý papír, bílý tvrdý papír (nalepovací oči), lepidlo

Pomůcky	nůžky
Pracovní postup	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Z červené pěnové hmoty vystříháme dva rohy (dva dlouhé trojúhelníky) a jazyk (užší trojúhelník než jsou rohy). 2. Z černé pěnové hmoty vystříháme ocas, úzký pruh dlouhý cca 5 centimetrů a trojúhelník. Trojúhelník na konci nastříháme, aby vypadal štrapatý. Trojúhelník nalepíme na konec pruhu. 3. Z bílého papíru vystříháme kruhy ve tvaru očí. Z černého papíru vystříháme menší kruhy než z bílého. Černé kruhy nalepíme na bílé. 4. Postavíme si šišku širokým koncem na podložku. Na užší konec šišky nalepíme rohy čerta. Pod rohy nalepíme oči. Do dolní části nalepíme jazyk. Na druhou stranu dolů přilepíme ocas. 	
Fotografický postup	
<ol style="list-style-type: none"> 1. <p><i>Obr. 19 Mikuláš (Čert)- vystřižené oči, rohy, ocas – vlastní foto</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 2. <p><i>Obr.20 Mikuláš (Čert)- hotový výrobek – vlastní foto</i></p>	
Doporučení do praxe	Oči nemusíme vystřihovat, s mladšími dětmi použijeme nalepovací oči, které seženeme ve výtvarných potřebách.

ČERT V PEKLE	
Za jak dlouho to stihneme?	2x 30minut
Co se děti naučí?	
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> - Zvládat jemnou motoriku, - vyjadřovat svou tvořivost v konstruktivních činnostech, - záměrně se soustředit na činnost, - pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno.
Konkrétní dovednosti	<ul style="list-style-type: none"> - Lepení, - sestavení čerta v pekle, - využití netradičních materiálů a jejich pojmenování.
Doporučený věk	4–6 let
Jaký materiál a pomůcky potřebujeme?	
Materiál	malá papírová taška, drátěnka, krepový papír, barevný papír, polystyrenová koule, lepidlo, červený pěnový papír, chlupatý modelovací drátek, klacíky 6-8 cm dlouhé
Pomůcky	nůžky, štětec, tavná pistole
Příprava pro učitele	Nastříháme proužky z červeného a černého papíru asi 8x1,5 centimetru.
Pracovní postup	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Vezmeme červený proužek papíru a slepíme ho konci k sobě, aby vznikl kruh. Vezmeme další červený pruh papíru, provlečeme ho hotovým kruhem a na konci slepíme. Pokračujeme dále červenými kruhy až vytvoříme řetěz cca 20 centimetrů dlouhý. 2. Z červeného pěnového papíru vystříhneme nos (podlouhlý trojúhelník). 3. Polystyrenovou kuličku nabarvíme celou červenou barvou. 4. Drátěnku roztáhneme, abychom do ní mohly umístit kuličku jako do sítě. Na drátěnku v místě, kde jsme umístili kuličku, nalepíme vystřižený nos a oči – knoflíky. 5. Drátěnku na horním okraji zatočíme a připevníme na oba konce rohy z chlupatého modelovacího drátku (3-4 centimetry). 6. V tašce na jedné straně prostříhneme oblouk a po stranách oblouku „počmáráme“ tašku fixem. 	

7. Na dno tašky umístíme klacíky, úzké pruhy červeného a černého krepového papíru, abychom vytvořili dojem ohně.
8. Na vytvořený oheň umístíme drátěnku s obličejem čerta.
9. Vezmeme červený řetěz na jenom konci provlečeme černý proužek papíru řetězem a uchem tašky a zalepíme. To stejné uděláme s druhým koncem řetězu.

Fotografický postup

1.

Obr.21 Mikuláš (Čert v pekle) - řetěz z papíru– vlastní foto

2.

Obr. 22 Mikuláš (Čert v pekle) – hlava v drátěnce – vlastní foto

3.

Obr. 23 Mikuláš (Čert v pekle) - oheň v pekle v tašce– vlastní foto

4.

Obr. 24 Mikuláš (Čert v pekle) – hotový výrobek– vlastní foto

Doporučení do praxe	Výrobu čerta v pekle můžeme rozložit do dvou kratších intervalů. První den vyrobíme řetěz a nabarvíme polystyrenovou kuličku. Druhý den vyrobíme peklo s čertem.
---------------------	--

Další inspirace: pohybová hra Čert a Káča – Káča honí čerty a bere jim ocásky

- Písnička – Kdo straší děti (JENČKOVÁ, Eva. Hudební žerty s Mikulášem a čerty)
- Grafomotorika – zamotávání čertího kožichu

Vánoce

Motivace: Čtení z knížky Nové vánoční pohádky od Zuzany Pospíšilové nebo Narodil se Kristus Pán od Hany Proškové.

Povídáme si s dětmi o Vánocích: Jak slaví doma Vánoce? Jaké dodržují zvyky? Co mají k večeři? Jak probíhá štědrovečerní nadílka? Co dělají na Štědrý den?

ANDĚL	
Za jak dlouho to stihneme?	10 minut
Co se děti naučí?	
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> - Zvládat jemnou motoriku, - zacházet s drobnými pomůckami, - pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno.
Konkrétní dovednosti	<ul style="list-style-type: none"> - Provléknout lýko kuličkou, - manipulace drobným materiálem.
Doporučený věk	3-6 let
Jaký materiál a pomůcky potřebujeme?	
Materiál	vatové odličovací tampony, polystyrenová kulička s předvrtanou dírou, růžové lýko, zlatá hvězda, knoflíky, lepidlo
Pomůcky	kovová jehla bez špičky nebo plastová dětská jehla
Pracovní postup	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Provlékneme polystyrenovou kuličkou růžové lýko. 2. Vatový tampon z obou stran ohneme směrem ke středu kolem lýka (nohou) a vytvoříme tělo anděla. 3. Na zadní stranu těla přilepíme ohnutý tampon na polovinu a vytvoříme křídla. 	

4. V místě, kde se tampon překrývá (tělo) přilepíme zlatou hvězdičku.
5. Na konce lýka (nohy) přilepíme knoflíky.

Fotografický postup

1.

Obr.25 Vánoce (Anděl) – materiál na tvoření – vlastní foto

2.

Obr.26 Vánoce (Anděl) – tělo a hlava – vlastní foto

3.

Obr.27 Vánoce (Anděl) – hotový výrobek – vlastní foto

Doporučení do praxe

Nohy jsme zatížili starými knoflíky od lůžkovin. Můžeme použít kuličky nebo cokoliv co nám zatíží nohy, aby vysely směrem dolů.

LODIČKY

Za jak dlouho to stihneme?

10 minut

Co se děti naučí?

Očekávané výstupy

- Zvládat jemnou motoriku,
- uvědomovat si nebezpečí.

Konkrétní dovednosti

- Při zhotovování a použití výrobku dbá na bezpečnost.

Doporučený věk

3–6 let

Jaký materiál a pomůcky potřebujeme?

Materiál

velké dřevěné skořápky, zbytky svíček

Pomůcky

tavná pistole

Pracovní postup	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ořechové skořápky uvnitř vyčistíme. 2. Spodní konec svíčky přilepíme tavnou pistolí do vnitřního středu skořápky(učitel). 	
Fotografický postup	
<p>1.</p> 	
<p><i>Obr. 28 Vánoce (Lodičky) – materiál na tvoření – vlastní foto</i></p>	
<p>2.</p> 	
<p><i>Obr. 29 Vánoce (Lodičky) – hotový výrobek– vlastní foto</i></p>	
Doporučení do praxe	Pozor na přímou manipulaci s ohněm ve výuce. Lodičky dáme dětem domů, ať si je pustí s rodiči na Štědrý den.

Další inspirace: dodržujeme další vánoční tradice – zdobíme stromeček, pouštíme lodičky, rozkrajujeme jablko

- dramtizace a oživení betlému
- výroba ozdob na stromeček
- zpívání koled
- píšeme dopis Ježíškovi

Tři králové

Motivace: Čteme příběh z knížky Lidové tradice od Šottnerové – Někde se narodilo královské dítě (z knihy BTM – Miriam Holíková)

Povídáme si s dětmi, zda někdy viděly Tři krále? Viděly někdy napsaná písmena na dveřích nebo je mají oni napsaná na dveřích?

TŘI KRÁLOVÉ

Za jak dlouho to stihneme?	- 20 minut
Co se děti naučí?	
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none">- Zvládat jemnou motoriku,- při zhotovování výrobku dodržuje správný postup prací,- rozlišovat začáteční hlásky ve slovech.
Konkrétní dovednosti	<ul style="list-style-type: none">- Uchopení ruličky a lepení,- stříhání nůžkami,- kreslení obličeje,- rozlišit počáteční písmena Tři králů,- správný úchop fixu,- dodržuje správný postup při výrobě.
Doporučený věk	3–6 let
Jaký materiál a pomůcky potřebujeme?	
Materiál	papírová rulička, žlutý barevný papír, barevný krepový papír bílý papír, černý fix nebo pastelka, lepidlo
Pomůcky	nůžky
Příprava pro učitele	Ze žlutého papíru ustříháme cca 5centimetrů široký pruh a dlouhý jako obvod papírové ruličky. Na jenom okraji nakreslíme zuby jako u pily (vrchní část koruny).
Pracovní postup	
<ol style="list-style-type: none">1. Papírovou ruličku obalíme a nalepíme bílým pruhem papíru stejně širokým jako rulička.2. Vystříháme korunu ze žlutého papíru, která je předkreslená.3. Nalepíme plášť z pruhu krepového papíru na vrchním část papírové ruličky. Pruh krepového papíru je velký 8x6 centimetrů.4. Nalepíme korunu na vrchní konec ruličky, aby překryl vrchní přilepenou část pláště.5. Na prostřední bílou část nakreslíme obličej krále.6. Na korunu napíšeme písmeno K nebo M nebo B.	

Fotografický postup

Obr.30 Tři králové (Tři králové) – materiál na tvoření – vlastní foto

Obr. 31 Tři králové (Tři králové) – rulička obalená bílým papírem– vlastní foto

Obr. 32 Tři králové (Tři králové) – rulička s pláštěm– vlastní foto

Obr.33 Tři králové (Tři králové) – rulička s pláštěm a korunou– vlastní foto

Obr.34 Tři králové (Tři králové) – hotový výrobek– vlastní foto

Doporučení do praxe	Tělo králů může být i z jiné barvy barevného papíru. Koruna může mít i jinou barvu. Králové můžou být různě barevní. Například Baltazar může být hnědý.
---------------------	---

Další inspirace: písnička My tři králové

- Dramatizace příběhu o třech králich
- Král řekl (Kuba řekl)

Masopust

Motivace: Čtení příběhu z knížky Chaloupka na vršku.

Povídáme si s dětmi o maskách. Jak bude vypadat masopustní rej v mateřské škole. Jaká maska se jim líbí.

KRAVATY	
Za jak dlouho to stihneme?	25 minut
Co se děti naučí?	
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> - Zvládat jemnou motoriku, - kreativní vyjádření, - při zhotovování výrobku dodržuje správný postup prací.
Konkrétní dovednosti	<ul style="list-style-type: none"> - Stříhat nůžkami, - lepit lepidlem drobné předměty.
Doporučený věk	3–6 let
Jaký materiál a pomůcky potřebujeme?	
Materiál	barevný papír, kulatá tenká gumička, ozdoby, lepidlo
Pomůcky	nůžky
Příprava pro učitele	Na barevný papír nakreslíme kravatu, horní konec kravaty tvoří obdélník.
Pracovní postup	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Vystříhneme kravatu podle předlohy. 2. Kravatu ozdobíme různými kamínky nebo jinými ozdobami. 3. Ohneme obdélník v horním okraji kravaty, do ohybu umístíme gumičku a obdélník zalepíme. 	

4. Délku gumičky přizpůsobíme krku, pro který je určena a na konce gumičky zavážeme do uzlu.

Fotografický postup

1.

Obr.35 Masopust (Kravaty) – vystřižená kravata s gumičkou– vlastní foto

2.

Obr. 36 Masopust (Kravaty) – hotový výrobek– vlastní foto

Doporučení do praxe

Na ozdobu můžeme použít cokoliv. Pokud nemáme ozdoby, použijeme fixy nebo barvy. Tenkou gumičku koupíme v galanterii.

MASKY ZVÍŘÁTEK

Za jak dlouho to stihneme?

40 minut

Co se děti naučí?

Očekávané výstupy

- Zvládat jemnou motoriku,
- při zhotovování výrobku dodržuje správný postup prací,
- zacházet s drobným náčiním, výtvarným materiálem,
- záměrně se soustředit na činnost.

Konkrétní dovednosti

- Stříhat nůžkami,
- správný úchop štětce,
- správná technika nanášení barev,

	<ul style="list-style-type: none"> - lepení lepidlem, - dodržuje správný postup.
Doporučený věk	3-6 let
Jaký materiál a pomůcky potřebujeme?	
Materiál	papírové talířky, temperové barvy, lepidlo
Pomůcky	nůžky, štětce
Příprava pro učitele	Papírové talířky rozstříhneme na půl a naznačíme tužkou kruhy – oči. Na čtvrtku nakreslíme uši a čumáčky zvířátek.
Pracovní postup	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Nůžkami vystříhneme nakreslené oči na papírovém talířku. 2. Vystříhneme předkreslené uši a čumáček na čtvrtce. 3. Talířek, uši a čumáček natřeme barvou podle vlastní fantazie. 4. Počkáme až nám barva zaschne a potom na horní okraj talířku nalepíme uši a na spodní rovný okraj nalepíme čumáček. 	
Fotografický postup	
 <p>1.</p>	
<p>Obr. 37 Masopust (Masky zvířat) – materiál na tvoření, vystřížené uši, čenich, prostřížené oči – vlastní foto</p>	
 <p>2.</p>	
<p>Obr.38 Masopust (Masky zvířat) – namalované části zvířátek– vlastní foto</p>	

3.

Obr. 39 Masopust (Masky zvířat) – hotový výrobek – vlastní foto

Doporučení do praxe	Masky mohou být různá zvířata, záleží na fantazii dětí a učitelky.
---------------------	--

KOLÁČE

Za jak dlouho to stihneme?	15 minut
Co se děti naučí?	
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> - Chápat základní číselné a matematické pojmy, elementární matematické souvislosti a podle potřeby je prakticky využívat, - vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech, - záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost, - rozvoj jemné motoriky, - zacházet s drobnými předměty.
Konkrétní dovednosti	<ul style="list-style-type: none"> - Chápe číselnou řadu, - pozná základní dělení – polovina, čtvrtina, - správně drží nůžky a stříhá, - drží se pokynů učitelky, - umístí správný počet knoflíků, - umí lepit lepidlem.
Doporučený věk	5-6 let
Jaký materiál a pomůcky potřebujeme?	
Materiál	barevný papír – bílý, hnědý, černý, knoflíky – bílé, černé, lepidlo
Pomůcky	nůžky

Příprava pro učitele	Na hnědý papír nakreslíme kruh, na bílý a černý papír nakreslíme o 2 centimetry menší kruh než na hnědý papír. Na bílý a černý kruh naznačíme čtvrtiny.
Pracovní postup	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Vystříhneme dva kruhy z hnědé papíru. 2. Vystříhneme kruh z bílého a černého papíru. 3. Kruhy z bílého a černého papíru rozstříhneme na čtvrtiny. 4. Na hnědý kruh nalepíme dvě čtvrtiny z bílého papíru a dvě z černého papíru podle obrázku z fotografického návodu. 5. Na koláč nalepíme knoflíky jako ozdoby. Knoflíky lepíme podle fantazie nebo pokynu učitele. 	
Fotografický postup	
<div style="display: flex; align-items: flex-start;"> <div style="margin-right: 20px;">1.</div> </div> <p data-bbox="204 1151 903 1182"><i>Obr.40 Masopust (Koláče) – vystřižený materiál na tvoření– vlastní foto</i></p> <div style="display: flex; align-items: flex-start;"> <div style="margin-right: 20px;">2.</div> </div> <p data-bbox="204 1487 845 1518"><i>Obr. 41 Masopust (Koláče) – rozmístění trojúhelníků– vlastní foto</i></p> <div style="display: flex; align-items: flex-start;"> <div style="margin-right: 20px;">3.</div> </div> <p data-bbox="204 1823 762 1854"><i>Obr.42 Masopust (Koláče) – hotový výrobek– vlastní foto</i></p>	
Doporučení do praxe	Barvy koláčů se mohou lišit podle fantazie dětí a učitelů. Spolu s výrobou koláčů rozvíjíme předmatematické

	představy dětí. Zadání kolik knoflíků bude na koláči se může lišit.
--	---

Další inspirace: pečení koblih

- Průvod masopustních maškar
- Kdo se skrývá pod maskou?
- Pohybová hra Masopust – děti se pohybují po třídě. Na slovo „Maso!“ běhají a na slovo „Půst!“ zastaví.

Vynášení zimy

Motivace: Zimo, zimo, táhni pryč,
nebo na tě vezmu bič.
Zatahám tě za pačesy,
za ty hory, za ty lesy.
Až se vrátím nazpátek,
svleču zimní kabátek. (lidová říkanka)

Povídáme si s dětmi, na co se těší na jaře? Co mají rády? Co se dělá na jaře? Kam se vynáší zima? A co s ní udělá?

MORÉNA	
Za jak dlouho to stihneme?	40 minut
Co se děti naučí?	
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> - Spolupracovat s ostatními, - vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech.
Konkrétní dovednosti	<ul style="list-style-type: none"> - Naučit se využít zbytkový materiál, - umí lepit lepidlem.
Doporučený věk	5-6 let
Jaký materiál a pomůcky potřebujeme?	
Materiál	papírový sáček, zbytky vlny, zbytky látek, klacíky, fixy
Pomůcky	nůžky
Příprava pro učitele	Vezmeme dva různě dlouhé klacíky, aby nám tvořily kříž. V místě překřížení klacíky omotáme provázkem a pevně

svážeme. Na pytlík budou děti kreslit hlavu (velikost upravíme podle velikosti kříže).

Pracovní postup

1. Na papírový sáček nakreslíme obličej se zubatou pusou.
2. Vlasy jí vyrobíme ze zbytků vlny. Na hlavu z papírového sáčku přilepíme kousky vlny, aby tvořily vlasy.
3. Hlavu připevníme na horní krátký konec kříže.
4. Šaty jí vyrobíme ze zbytků látky. Pod hlavu na klacík omotáme kousky látky a vytvoříme šaty.

Fotografický postup

1.

Obr. 43 Vynášení zimy (Moréna) – materiál na tvoření – vlastní foto

2.

Obr. 44 Vynášení zimy (Moréna) – hlava – vlastní foto

	
<p>3.</p> <p>Obr. 45 Vynášení zimy (Moréna) – hotový výrobek – vlastní foto</p>	<p>Doporučení do praxe</p> <p>Na zadní stranu zimy můžeme napsat nebo nakreslit, čeho se bojíme nebo co bychom chtěli nechat odejít se zimou.</p>

Další inspirace: Na vycházce vezmeme Moranu s sebou a vyneseme ji pryč. Pokud máme potok, hodíme ji do potoka nebo řeky.

6.4 Lidové tradice na jaře

Jaro začíná krásným jarním svátkem Velikonocemi, pokračuje pálením čarodějnic. Do jara jsem zařadila tradici Hodů, které se slaví od jara do podzimu, v každé vesnici v jiný termín. Termín se určuje podle „svatého“, kterému je zasvěcen kostel nebo kaple ve vsi.

Velikonoce

Motivace:

„Hody, hody, doprovody,
 dejte vejce malovaný,
 nedáte-li malovaný,
 dejte aspoň bílý,
 slepička vám snese jiný.
 Na peci v koutku,
 na vrbovém proutku.
 Ten proutek vohnoutek,

červený kohoutek.

Slepička kdák,

vajíčko křáp,

máte mi ho paní mámo, dát!“ (lidová báseň)

Povídáme si s dětmi, jak tráví Velikonoce. Zda barví vajíčka, pletou pomlázky či dodržují jiné zvyky. Kdo chodí na koledu (šmigrus, mrskut).

KUŘE	
Za jak dlouho to stihneme?	2 x 25 minut
Co se děti naučí?	
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none">- Zvládat jemnou motoriku,- při zhotovování výrobku dodržuje správný postup prací,- zacházet s drobným náčiním, výtvarným materiálem,- záměrně se soustředit na činnost,- vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech,- dbát na bezpečnost.
Konkrétní dovednosti	<ul style="list-style-type: none">- Správný úchop nůžek a stříhání nůžkami,- správná manipulace s jehlou,- dodržení správného postupu při provlékání jehlou,- správná manipulace s lepidlem,- ozdobit výrobek podle své fantazie,- dává pozor při manipulaci s jehlou.
Doporučený věk	5-6 let
Jaký materiál a pomůcky potřebujeme?	
Materiál	vlna, tvrdý papír, barevný papír, barevné kuličky, lepidlo
Pomůcky	kovová jehla bez špičky nebo plastová dětská jehla, nůžky, šídlo
Příprava pro učitele	Z tvrdého papíru vystříhneme kruh o průměru cca 8 centimetrů. Druhý vnitřní kruh vystříhneme o 2-3 centimetry menší. Vznikne nám kolo, do něhož po vnitřním obvodu napícháme šídlem dírky. Na žlutý papír nakreslíme křídélka

a na červený papír hřebínek. Velikost křídélek a hřebínku uzpůsobíme velikosti kruhu.

Pracovní postup

1. Z bílého papíru vystříhneme kruhy a z černého menší kruhy, aby nám vytvořily oči.
2. Ze žlutého papíru vystříhneme křídélka a z červeného vystříhneme hřebínek.
3. Do jehly provlečeme žlutou vlnu. Jehlu s vlnou provlečeme připravenou dírou z vrchu dolů, pokračujeme na protilehlý konec kruhu a provlečeme opět jehlu s vlnou shora dolů. Pokračujeme stejným způsobem pokračujeme po celém obvodu kruhu.
4. Konce vlny zakončíme uzlíkem.
5. Do vyplněného prostoru vlnou přilepíme oči. Na pravou a levou stranu přilepíme křídélka a na vrchní okraj kruhu přilepíme hřebínek.
6. Nakonec kuře ozdobíme barevnými kuličkami podle své fantazie.

Fotografický postup

1.

Obr. 46 Velikonoce (Kuře) – kruh s dírkami a začátek vyšívání– vlastní foto

2.

Obr. 47 Velikonoce (Kuře) – vyšitý kruh– vlastní foto

3.

Obr.48 Velikonoce (Kuře) – hotový výrobek– vlastní foto

Doporučení do praxe

Při manipulaci s jehlou musíme dbát zvýšené pozornosti.

ZAJÍC

Za jak dlouho to stihneme?	45 minut (podle velikosti konstrukce)
----------------------------	---------------------------------------

Co se děti naučí?

Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> - Spolupracovat s ostatními, - vyjadřovat svou fantazii v tvořivých činnostech, - postupovat podle pokynů.
-------------------	--

Konkrétní dovednosti	<ul style="list-style-type: none"> - Spolupracovat, - pracovat s netradičními materiály, - dodržet pokyny učitelky.
----------------------	--

Doporučený věk	5-6 let
----------------	---------

Jaký materiál a pomůcky potřebujeme?

Materiál	seno, dřevěná konstrukce, rezná nit, větvičky, zbytky látek, karton, černý fix
----------	--

Pomůcky	tavná pistole, nůžky
---------	----------------------

Pracovní postup

1. Vezme hrst sena a pomocí provázku ji připevníme na dřevěnou konstrukci. Pokračujeme, dokud není konstrukce plně obalená senem.
2. Konstrukci dostatečně senem obalíme, aby nám vznikla hlava zajíce a uši.
3. Na závěr zajíce ozdobíme.
4. Přilepíme mu oči vyrobené z kartonu a namalované fixem.
5. Připevníme mašle vyrobené ze zbytků látek.
6. Přilepíme nos ze zbytku látky, po nos vousky z větviček.

Fotografický postup

1.

Obr.49 Velikonoce (Zajíc) – materiál na tvoření– vlastní foto

2.

Obr. 50 Velikonoce (Zajíc) – hrst sena na konstrukci– vlastní foto

3.

Obr. 51 Velikonoce (Zajíc) – seno na konstrukci, ucho zajíce– vlastní foto

5.

Obr. 52 Velikonoce (Zajíc) – hotový výrobek– vlastní foto

Doporučení do praxe

Můžeme vyrobit společně jednoho velkého zajíce, podle velikosti konstrukce. Nebo malé zajíce, pokud budeme mít k dispozici menší konstrukce a dostatek sena.

VAJÍČKA	
Za jak dlouho to stihneme?	10 minut
Co se děti naučí?	
Očekávané výstupy	- Zvládat jemnou motoriku, - vyjadřovat svou fantazii v tvořivých činnostech.
Konkrétní dovednosti	- Tvořit a vyrábět z přírodnin.
Doporučený věk	3-6 let
Jaký materiál a pomůcky potřebujeme?	
Materiál	karton, přírodniny – kameny, listy, květy apod.
Pomůcky	nůžky
Příprava pro učitele	Z kartonu vystříháme vajíčko o velikosti cca 15 centimetrů.
Pracovní postup	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Vajíčko si položíme na tvrdý podklad. 2. Venku v přírodě nasbíráme různé typy přírodnin, kamínky, trávu, listy, květy, plody. 3. Na vajíčko pokládáme různé přírodniny podle fantazie. 	
Fotografický postup	
1.	
<i>Obr. 53 Velikonoce (Vajíčka) – materiál na tvoření– vlastní foto</i>	
2.	
<i>Obr.54 Velikonoce (Vajíčka) – materiál na tvoření– vlastní foto</i>	

3.

Obr.55 Velikonoce (Vajíčka) – hotový výrobek– vlastní foto

4.

Obr. 56 Velikonoce (Vajíčka) – hotový výrobek– vlastní foto

Doporučení do praxe

Vajíčka z kartonu si vezmeme s sebou na školní zahradu nebo vycházku a vyplníme je přírodninami podle vlastní fantazie.

Další inspirace: ohybová hra – Na koledu – překázková dráha s pomlázkou

- pohybová hra – Vajíčka se kutálejí – děti běhají, chodí po prostoru herny, kdo se srazí, vypadává
- smyslová hra – Co patří k Velikonocům – na stůl dáme pomlázku, vajíčko, zajíčka, ovečku, řehtačku, košíček. Vše překryjeme šátkem a jednu věc odebereme. Co zmizelo?
- pletení pomlázky
- barvení vajíček různými technikami

Filipjakubská noc, pálení čarodějnic

Motivace: Četba z knížky Malá čarodějnice.

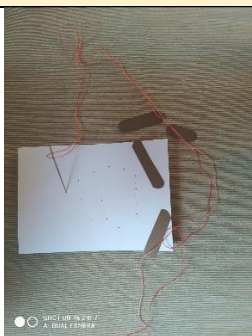
Povídáme si s dětmi, jak taková čarodějnice vypadá. Kde se čarodějnice vyskytují? V jaké pohádce jsou čarodějnice? Jak slaví děti čarodějnice – rozdělávají oheň, účastní se čarodějnického reje, opékají špekáčky?

NETOPÝR

Za jak dlouho to stihneme?	10 minut
Co se děti naučí?	
Očekávané výstupy	- Zvládat jemnou motoriku
Konkrétní dovednosti	- Správně drží nůžky a stříhá jimi, - umí rozevřít kolíček.
Doporučený věk	3–6 let
Jaký materiál a pomůcky potřebujeme?	
Materiál	barevný černý papír, kolíček
Pomůcky	nůžky
Příprava pro učitele	Na černý papír nakreslíme křídla netopýra.
Pracovní postup	
1. Vystříhneme křídla netopýra. 2. Jako tělo umístíme kolíček na křídla.	
Fotografický postup	
<p>1. </p> <p>Obr. 57 Filipojakubská noc (Netopýr) – vystřižená křídla, kolíček– vlastní foto</p>	
<p>2. </p> <p>Obr.58 Filipojakubská noc (Netopýr) – hotový výrobek– vlastní foto</p>	
Doporučení do praxe	Kolíček můžeme natřít barvou.

OHEŇ	
Za jak dlouho to stihneme?	2 x 30 minut
Co se děti naučí?	
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> - Zvládat jemnou motoriku, - při zhotovování výrobku dodržuje správný postup prací, - zacházet s drobným náčiním, výtvarným materiálem, - záměrně se soustředit na činnost.
Konkrétní dovednosti	<ul style="list-style-type: none"> - Správný úchop nůžek a stříhání nůžkami, - správná manipulace s jehlou, - dodržení správného postupu při provlékání jehlou, - správně manipuluje s lepidlem, - dává pozor při manipulaci s jehlou.
Doporučený věk	5-6 let
Jaký materiál a pomůcky potřebujeme?	
Materiál	vlna nebo bavlnka, hnědý papír, čtvrtka, lepidlo
Pomůcky	nůžky, kovová jehla bez špičky nebo plastová dětská jehla, šídlo
Příprava pro učitele	Na čtvrtku vyznačíme šídlem díry tak, aby nám po zašití tvořily oheň. Na hnědý papír nakreslíme polínka v poměrné velikosti ohně.
Pracovní postup	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Jehlou s bavlnkou prošíváme připravené díry. Začneme v první díře na kraji, protáhneme jehlu od spodu navrch, pokračujeme do protější díry, provlečeme jehlu do sousední díry a pokračujeme na protilehlou díru. Pokračujeme v šití, dokud nevyplníme prostor ohně. 2. Vystříhneme z hnědého papíru polínka. 3. Polínka nalepíme pod vyšitý oheň. 	

Fotografický postup

Obr. 59 Filipojakubská noc (Oheň) – materiál na tvoření– vlastní foto

Obr. 60 Filipojakubská noc (Oheň) – vyšívání ohně– vlastní foto

Obr.61 Filipojakubská noc (Oheň) – vyšitý oheň a vystřižená polínka– vlastní foto

Obr.62 Filipojakubská noc (Oheň) – hotový výrobek– vlastní foto

Doporučení do praxe	Výrobu ohně rozdělíme do dvou dnů. První den vyšijeme oheň nebo jeho část a druhý den oheň dokončíme, vystříhneme polínka a nalepíme je.
---------------------	--

Další inspirace: čarodějnická kouzla a zaklínadla

- Čarodějnický lektvar
- Létání na koštěti
- Smyslová hra – Co ukryla čarodějnice do pytlíčku? – v různých plátěných pytlíčcích máme bylinky a koření

Hody

Motivace: Pozveme do mateřské školy Hanáka nebo Hanačku v kroji.

Vyprávíme si, jak se na jejich vesnici slaví hody.

PANENKA	
Za jak dlouho to stihneme?	20 minut
Co se děti naučí?	
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> - Zvládat jemnou motoriku, - rozvoj tvořivosti, - pojmenovat části těla, - sledovat očima zleva doprava.
Konkrétní dovednosti	<ul style="list-style-type: none"> - Správně drží a stříhá nůžkami, - správně drží a píše fixem (pastelkou), - správně manipuluje s lepidlem, - pojmenuje všechny vystřižené části těla, - kreslí vzory zleva doprava, - správně skládá a manipuluje s papírem.
Doporučený věk	4-6 let
Jaký materiál a pomůcky potřebujeme?	
Materiál	bílý papír, fixy nebo pastelky, bílý a hnědý tvrdý papír, lepidlo
Pomůcky	nůžky

Příprava pro učitele	Na tvrdý bílý papír nakreslíme hlavu, tělo a ruce, na hnědý nakreslíme vlasy.
Pracovní postup	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Na bílý papír nakreslíme fixami nebo pastelkami do řady různé vzory. 2. Z tvrdého bílého papíru vystříhneme hlavu, tělo a ruce. 3. Z hnědé papíru vystříhneme vlasy. 4. Na hlavu nakreslíme fixem nebo pastelkami oči, nos, ústa. 5. Papíry pokreslené vzory skládáme jako harmoniku. 6. Jeden poskládaný papír přehneme na půl, aby nám tvořil dvě ruce. Do přeložené poloviny umístíme druhý papír horním okrajem. Vše slepíme a vznikne nám tělo a ruce. 7. Na konce rukou dolepíme vystřižené ruce. 8. Na prostřední slepenou část nalepíme tělo. 9. Na vrch těla nalepíme hlavu a vlasy. 10. Na hlavu nakreslíme fixem nebo pastelkou obličej. 	
Fotografický postup	
<p>1. </p>	
Obr. 63 Hody (Panenka) – příprava– vlastní foto	
<p>2. </p>	
Obr. 64 Hody (Panenka) – hotový výrobek– vlastní foto	
Doporučení do praxe	žádné

KOLÁČE	
Za jak dlouho to stihneme?	10 minut
Co se děti naučí?	
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none"> - Chápat základní číselné a matematické pojmy, elementární matematické souvislosti a podle potřeby je prakticky využívat, - vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech, - záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost, - rozvoj jemné motoriky.
Konkrétní dovednosti	<ul style="list-style-type: none"> - Správně držet a stříhat nůžkami, - správně držet pastelku, - pozná základní dělení – polovina, čtvrtina.
Doporučený věk	3-6 let
Jaký materiál a pomůcky potřebujeme?	
Materiál	lepidlo, čtvrtka, mák, čočka, hnědá pastelka
Pomůcky	nůžky
Příprava pro učitele	Na čtvrtku nakreslíme kruh o průměru 10 centimetrů.
Pracovní postup	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Vystříhneme kruh. 2. Po obvodu kruhu nakreslíme ještě jeden kruh asi 1 centimetr široký hnědou barvou. 3. Rozdělíme koláč na čtyři čtvrtiny. 4. Dvě protilehlé čtvrtiny ozdobíme mákem a dvě čočkou. 	
Fotografický postup	
<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="width: 100px; text-align: center;">1.</div> </div>	

Obr.65 Hody (Koláče) – zdobení koláče– vlastní foto

2.

Obr. 66 Hody (Koláče) – hotový výrobek– vlastní foto

Doporučení do praxe

Koláče můžeme zdobit různými přírodninami.

Další inspirace: pečení hodových koláčů

- Zpívání lidových písní

6.5 Lidové tradice v létě

V létě bych zmínila pouze tradici dožínek.

Dožíanky

Motivace: Přečteme si pohádku Kuřátko v obilí ze Špalíčku pohádek od Františka Hrubína
Povídáme si s dětmi, kde roste v našem okolí obilí. Co je potřeba udělat s obilím, abychom z něj mohli něco upéct. Které jídlo máme nejraději? Je k němu potřeba mouka?

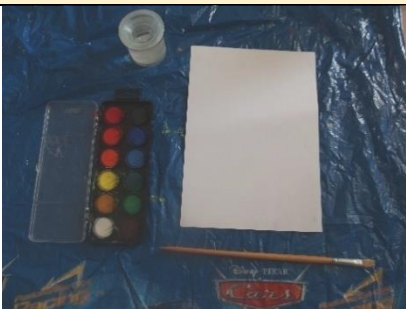
MYŠ V OBIÍ	
Za jak dlouho to stihneme?	30 minut
Co se děti naučí?	
Očekávané výstupy	<ul style="list-style-type: none">- Zvládat jemnou motoriku,- rozvoj tvořivosti.
Konkrétní dovednosti	<ul style="list-style-type: none">- Správný úchop štětce,- kreativně se vyjadřuje pomocí barev,- správně manipuluje s lepidlem .
Jaký materiál a pomůcky potřebujeme?	

Materiál	čtvrtku, vodové barvy, lepidlo, klasy s obilím, skořápky ořechů, provázek 5 centimetrů, hnědý papír, černý fix
Pomůcky	štetec, nůžky
Příprava pro učitele	Na hnědý papír nakreslíme uši. Velikost přizpůsobíme velikosti ořechů.

Pracovní postup

1. Na čtvrtku namalujeme vodovými barvami pole, louky, oblohu.
2. Z hnědého papíru vystříhneme uši myškám.
3. Na skořápku přilepíme uši, kousek provázku jako ocas
4. Dokreslíme myškám čumáčky.
5. Na malovaný podklad nalepíme obilí a myšky.

Fotografický postup

1.

Obr.67 Dožínky (Myš v obilí) – materiál na tvoření– vlastní foto

2.

Obr. 68 Dožínky (Myš v obilí) – podkladový obrázek, obilí– vlastní foto

3.

Obr. 69 Dožínky (Myš v obilí) – materiál na výrobu myši– vlastní foto

4.

Obr. 70 Dožínky (Myš v obilí) – myšky– vlastní foto

5.

Obr. 71 Dožínky (Myš v obilí) – hotový výrobek– vlastní foto

Doporučení do praxe

Podkladový obrázek může být jakýkoliv, ve fantazii se meze nekladou.

Další inspirace:

- Na vycházce sledujeme, kde roste obilí, kde jezdí kombajny
- Rozeznáváme druhy obilí

DISKUZE

Praktickou část tvoří metodické listy, které jsou uspořádány od podzimu do léta. Protože tato práce je vytvářena jako inspirace pro učitelky v mateřské škole, je praktické začít stejně jako školní rok, v září. Každá tradice je uvedena motivací, kterou tvoří pohádka, příběh nebo legenda. Přečtením textu dětem přiblížíme tradici. Po každém čtení bychom měli dát prostor dětem, aby nám vyprávěly, jaké mají vlastní zážitky s tradicí, jaké zvyky doma udržují. Dále už následuje metodický list samotného výrobku. V něm nechybí fotografický postup, aby si čtenář lépe představil, jak bude výrobek vypadat. Při sestavování metodických listů jsem dbala na pestrost materiálů, ze kterých jsou výrobky zhotoveny, ale zároveň jsou běžně dostupné.

Metodické a fotografické postupy jsem vytvářela sama. Bohužel jsme neměla možnost všechny ověřit v praxi. Jsou ověřeny pouze tradice svatého Martina, Tří králů, Masopust a Filipojakubská noc, které jsem prezentovala v mateřské škole v Olomouci, ve Slavoníně. Třída, se kterou jsem pracovala je homogenní a jsou v ní děti ve věku 4–5 let. V každém metodickém listu je doporučený věk, který by neměl být vymežující, ale spíše ukazuje na náročnost výrobku. Z vlastní zkušenosti bych doporučila všem, co budou s dětmi tvořit, aby netvořili v plné třídě dětí, ale spíše s menšími skupinkami. Můžeme se individuálně dětem věnovat a vzniknou krásné výrobky.

Vše je sestaveno tak, aby se rozvíjela dětská fantazie a jemná motorika. Pomocí magického kouzla tradice v kombinaci s praktickou výrobou by děti tradici měly prožít a lépe si ji zapamatovat. Pokud prožitek bude intenzivní, měl by vytvořit základ pro budoucí uchování tradice, kterou budou dodržovat.

Rok s tradicemi nám v úvodní motivaci přiblíží hanácký obr Drásal. Záměrně je volen největší Hanák, který je oblečen v tradičním hanáckém kroji. Mělo by nám to více přiblížit tradice, které jistě tento obr prožíval a pomáhal udržovat.

Tato práce by měla sloužit jako inspirace učitelkám v mateřských školách, které lidové zvyky a tradice zařazují do výuky, ale i rodičům, kteří doma s dětmi vyrábí a chtějí udržovat kouzlo tradic.

ZÁVĚR

Tradice v našem životě hrají důležitou roli. Vytvářejí sounáležitost s naší kulturou a národním dědictvím. Pokud budeme tradice s dětmi prožívat v mateřské škole, položíme základ k jejich udržování i v pozdějším věku.

Cílem teoretické části bylo ukázat tradice obecně, jak vznikaly, co je ovlivňovalo, jak je můžeme rozdělit a jak je vnímáme dnes. Druhá kapitola nám pomůže zařadit tradice do výchovně – vzdělávacího procesu, jehož náplň je obsažena v RVP PV. V dalších kapitolách se zabýváme polytechnickým vzděláváním, hrou, rozvojem jemné a hrubé motoriky u dětí předškolního věku. Poslední kapitolu teoretické části tvoří samotné tradice, které jsou řazeny chronologicky, jak je slavíme v kalendářním roce.

Naopak v praktické části jsou tradice řazeny podle školního roku, aby to bylo bližší učitelkám v mateřské škole. Cílem praktické části bylo představit jednotlivé tradice. Nejprve tradici přiblížíme motivací a povídáním s dětmi o ní. Pokračujeme praktickým výrobkem. Každý výrobek má svůj metodický list, který obsahuje potřebnou časovou dotaci, očekávané výstupy, konkrétní dovednosti, doporučený věk a jaký materiál budeme potřebovat k výrobě. Součástí každého metodického listu je pracovní postup, včetně toho fotografického. Nechybí ani doporučení do praxe. V závěru každé tradice je pár doporučení pro další činnosti, které lze s dětmi realizovat.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Tištěné zdroje

BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a ŠMARDOVÁ, Vlasta, 2015. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. 2. vyd. Brno: Edika. ISBN 978-80-266-0658-1.

DRÁPALA, Daniel a kolektiv, 2014. *Výroční obyčeje, zvyky a slavnosti*. Brno: Česká národopisná společnost. ISBN 978-80-905273-3-1.

HRUBÍN, František, 2008. *Špalíček veršů a pohádek*. 9. vyd. Praha: Albatros. ISBN- 978-80-00-02190-4.

KOLEKTIV AUTORŮ pod vedením Jiřiny Petráčkové a Jiřího Krause, *Akademický slovník cizích slov*, Praha: Academia, 2000. ISBN: 80-200-0607-9.

KOUKAL, Petr a VINDUŠKA, Jan, 2010. *Hovory a hrátky se zvyky a svátky*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-696-4.

KOŤÁTKOVÁ, Soňa, 2005. *Hry v mateřské škole v teorii a praxi*. Praha: Grada. ISBN 80-247-0852-3.

LANGHAMMEROVÁ, Jiřina, 2004. *Lidové zvyky*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. ISBN 80-7106-525-0.

LANGMEIER, Josef a KREJČÍŘOVÁ, Dana, 2006. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1284-0.

OPRAVILOVÁ, Eva a GEBHARTOVÁ, Vladimíra, 2011. *Rok v mateřské škole: učebnice pro pedagogické obory střední, vyšších a vysokých škol*. 2. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-703-9.

OPRAVILOVÁ, Eva, 2016. *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5107-8.

POPPROVÁ, Andrea, 2018. *Čekání na Vánoce s Luckou, Jendou a Martínkem*. 2. vyd. Praha: Mladá fronta. ISBN 978-80-204-5106-4.

POSPÍŠILOVÁ, Zuzana, 2015. *Nové vánoční pohádky*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5613-4.

PREUSSLER, Otfried, 2017. *Malá čarodějnice*. 7. vyd. Praha: Albatros. ISBN 978-80-00-04731-7.

PROVÁZKOVÁ STOLINSKÁ, Dominika et al., 2015. *Polytechnické vzdělávání v prostředí mateřské školy*. Olomouc: Univerzita Palackého. ISBN 978-80-244-4735-3.

ŠMELOVÁ, Eva a PRÁŠILOVÁ, Michaela, 2018. *Didaktika předškolního vzdělávání*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1302-4.

ŠOTTNEROVÁ, Dagmar, 2005. *Adventní čas zvyky, obyčeje, náměty, návody, pohádky, příběhy a hry*. Olomouc: Rubico. ISBN 80-7346-050-5.

ŠOTTNEROVÁ, Dagmar, 2009. *Lidové tradice*. Olomouc: Rubico. ISBN 978-80-7346-096-9.

ŠOTTNEROVÁ, Dagmar, 2004. *Vánoce původ, zvyky, koledy, hry a náměty*. 2. vyd. Olomouc: Rubico. ISBN 80-7346-041-6.

ŠOTTNEROVÁ, Dagmar, 2006. *Velikonoce původ, zvyky, hry, pohádky, návody a náměty*. 2. vyd. Olomouc: Rubico. ISBN 80-7346-044-0.

ŠOTTNEROVÁ, Dagmar, 2005. *Zima zvyky, obyčeje, náměty, návody, pohádky, příběhy a hry*. Olomouc: Rubico. ISBN 80-7346-059-9.

Elektronické zdroje

SMOLÍKOVÁ Kateřina et al., 2021: *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání* [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/56051/>

MŠ NA ZVONICČE: *Těšíme se na Ježíška* [online]. Praha: Mateřská škola Na Zvoničce. Dostupné z: https://msnazvonicce.cz/file/e947463dede60f5e7a8f35a54a02f182/14945/12a_2020_Nav%C5%AIt%C3%ADv%C3%AD%20n%C3%A1s%20Mikul%C3%A1%C5%A1%20-%20%C3%BAkoly%20pro%20d%C4%9Bti.pdf

CHADZIPANAJOTIDISOVÁ, Iva, 2019: *Polytechnické vzdělávání v mateřské škole aneb jak rozvíjet technickou gramotnost u dětí* [online]. Praha: Metodický portál RVP.CZ. Dostupné z [Odborný článek: Polytechnické vzdělávání v mateřské škole aneb jak rozvíjet technickou gramotnost u dětí \(rvp.cz\)](http://odborny.ceska-skola.cz/odborny-clanek-polytechnicke-vzdelavani-v-matejske-skole-aneb-jak-rozvijet-technickou-gramotnost-u-deti-rvp.cz)

POJETÍ TEMATICKÉ OBLASTI V PROJEKTU P-KAP verze pro realizační týmy krajských projektů KAP (IPo KAP), 2017: *Podpora polytechnického vzdělávání* [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání. Dostupné z [P_KAP_Pojeti_Polytechnika.pdf \(npi.cz\)](http://www.nuv.cz/realizace/pojeti-polytechnika.pdf)

VYHLÍDAL, Jan, 1906: *Ježíškovy matičky a „vynášení Pambička na Moravě“* [online]. Praha: Národní ústav lidové kultury. Dostupné z <https://www.nulk.cz/ek-obsah/veselechvile/sv3/html/kniha/texty/0100-0100.htm>

NECHYBUJTE.CZ, 2022: *Slovník současné češtiny* [online]. Brno: Lingea. Dostupné z <https://www.nechybujte.cz/slovník-soucasne-cestiny/zvyky>

MACÍČKOVÁ, Miluše, 2015: *Kompendium speciální pedagogiky* [online]. Slaný: Speciální pedagogika. Dostupné z <https://www.specialni-pedagogika.cz/wp-content/uploads/2019/07/Kompendium-speci%C3%A1ln%C3%AD-pedagogiky-Mgr.-Milu%C5%A1e-Mac%C3%AD%C4%8Dkov%C3%A1.pdf>

HRBÁČKOVÁ, Veronika, 2023: Hanácký obr v muzeu! [online]. Olomouc: Vlastivědné muzeum v Olomouci. Dostupné z <https://www.vmo.cz/hanacky-obr>

CIMBÁLNÍK, Tomáš, 2021: Podpora polytechnického vzdělávání [online]. Praha: Národní pedagogický institut České republiky. Dostupné z <https://archiv-nuv.npi.cz/p-kap/podpora-polytechnickeho-vzdelavani.html>

CIMBÁLNÍK, Tomáš, 2017: *Polytechnika v pojetí P-KAP* [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání. Dostupné z <http://provzdelavani.nuv.cz/clanky/ze-zahranici/pojeti-polytechnickeho-vzdelavani-v-ramci-projektu>

Seznam zkratk

RVP PV	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
MŠ	Mateřská škola
apod.	a podobně
a kol.	a kolektiv
atd.	a tak dále
obr.	Obrázek
cca	cirka
cm	centimetry
sb.	sbírky
tj.	to je
aj.	a jiné
sv.	svatý
č.	číslo
s.	stran

Seznam obrázků

Obr. 1 Svatý Václav (koruna sv. Václava) - příprava materiálu – vlastní foto.....	30
Obr. 2 Svatý Václav (koruna sv. Václava) – namalovaný talíř s ohnutými trojúhelníky – vlastní foto.....	30
Obr. 3 Svatý Václav (koruna sv. Václava) – hotový výrobek – vlastní foto.....	30
Obr.4 Svatý Václav (sv. Václav na koni) – vybarvené díly a provlečený provázek – vlastní foto.....	31
Obr.5 Svatý Václav (sv. Václav na koni) – hotový výrobek – vlastní foto.....	32
Obr. 6 Svatý Martin (Svatomartinská husa) – materiál na tvoření – vlastní foto.....	33
Obr.7 Svatý Martin (Svatomartinská husa) – vystřižená a nakreslená hlava – vlastní foto	34
Obr. 8 Svatý Martin (Svatomartinská husa) – složené nohy a nalepené – vlastní foto.....	34
Obr. 9 Svatý Martin (Svatomartinská husa) – hotový výrobek – vlastní foto.....	34
Obr. 10 Svatý Martin (Podkova) – materiál na tvoření – vlastní foto.....	35
Obr. 11 Svatý Martin (Podkova) – podkova z alobalu a vločky – vlastní foto.....	35
Obr. 12 Svatý Martin (Podkova) – hotový výrobek – vlastní foto.....	35
Obr. 13 Advent (Věvec) – materiál na tvoření – vlastní foto.....	37
Obr. 14 Advent (Věvec) – Věvec z větviček – vlastní foto.....	37
Obr. 15 Advent (Věvec) – hotový výrobek – vlastní foto.....	38
Obr. 16 Barborky (Větvička barborky) – materiál na tvoření – vlastní foto.....	39
Obr. 17 Barborky (Větvička barborky) – větvička a připravené kytičky – vlastní foto.....	39
Obr. 18 Barborky (Větvička barborky) – hotový výrobek – vlastní foto.....	39
Obr. 19 Mikuláš (Čert) – vystřižené oči, jazyk, rohy, ocas – vlastní foto.....	41
Obr. 20 Mikuláš (Čert) – hotový výrobek – vlastní foto.....	41
Obr. 21 Mikuláš (Čert v pekle) – řetěz z papíru – vlastní foto.....	43
Obr. 22 Mikuláš (Čert v pekle) – hlava v drátěnce – vlastní foto.....	43
Obr. 23 Mikuláš (Čert v pekle) – oheň v pekle v tašce – vlastní foto.....	43
Obr. 24 Mikuláš (Čert v pekle) – hotový výrobek – vlastní foto.....	43
Obr. 25 Vánoce (Anděl) – materiál na tvoření – vlastní foto.....	45
Obr. 26 Vánoce (Anděl) – tělo a hlava – vlastní foto.....	45
Obr. 27 Vánoce (Anděl) – hotový výrobek – vlastní foto.....	45
Obr. 28 Vánoce (Lodičky) – materiál na tvoření – vlastní foto.....	46
Obr. 29 Vánoce (Lodičky) – hotový výrobek – vlastní foto.....	46
Obr. 30 Tři králové (Tři králové) – materiál na tvoření – vlastní foto.....	48
Obr.31 Tři králové (Tři králové) – rulička obalená bílým papírem – vlastní foto.....	48
Obr. 32 Tři králové (Tři králové) – rulička s pláštěm – vlastní foto.....	48

Obr. 33 Tři králové (Tři králové) – rulička s pláštěm a korunou – vlastní foto.....	48
Obr. 34 Tři králové (Tři králové) – hotový výrobek – vlastní foto.....	48
Obr. 35 Masopust (Kravaty) – vystřižená kravata s gumičkou – vlastní foto.....	50
Obr. 36 Masopust (Kravaty) – hotový výrobek – vlastní foto.....	50
Obr. 37 Masopust (Masky zvířat) - materiál na tvoření, vystřižené uši, čenich, prostřižené oči – vlastní foto.....	51
Obr. 38 Masopust (Masky zvířat) – namalované části zvířátek barvou – vlastní foto.....	51
Obr. 39 Masopust (Masky zvířat) – hotový výrobek – vlastní foto	52
Obr. 40 Masopust (Koláče) – vystřižený materiál na tvoření– vlastní foto.....	53
Obr. 41 Masopust (Koláče) – rozmístění trojúhelníků – vlastní foto.....	53
Obr. 42 Masopust (Koláče) – hotový výrobek – vlastní foto.....	53
Obr. 43 Vynášení zimy (Moréna) – materiál na tvoření – vlastní foto.....	55
Obr. 44 Vynášení zimy (Moréna) – hlava – vlastní foto.....	55
Obr. 45 Vynášení zimy (Moréna) - hotový výrobek – vlastní foto.....	56
Obr. 46 Velikonoce (Kuře) – kruh s dírkami a začátek vyšívání – vlastní foto.....	58
Obr. 47 Velikonoce (Kuře) – vyšitý kruh – vlastní foto.....	58
Obr. 48 Velikonoce (Kuře) – hotový výrobek – vlastní foto.....	58
Obr. 49 Velikonoce (Zajíc) – materiál na tvoření – vlastní foto.....	59
Obr. 50 Velikonoce (Zajíc) – hrst sena na konstrukci – vlastní foto.....	60
Obr.51 Velikonoce (Zajíc) - seno na konstrukci, ucho zajíce – vlastní foto.....	60
Obr. 52 Velikonoce (Zajíc) - hotový výrobek – vlastní foto.....	60
Obr. 53 Velikonoce (Vajíčka) – materiál na tvoření – vlastní foto.....	61
Obr. 54 Velikonoce (Vajíčka) – materiál na tvoření – vlastní foto.....	61
Obr. 55 Velikonoce (Vajíčka) – hotový výrobek – vlastní foto.....	62
Obr. 56 Velikonoce (Vajíčka) – hotový výrobek – vlastní foto.....	62
Obr. 57 Filipojakubská noc (Netopýr) – vystřižená křídla, kolíček – vlastní foto.....	63
Obr. 58 Filipojakubská noc (Netopýr) – hotový výrobek – vlastní foto.....	63
Obr. 59 Filipojakubská noc (Oheň) – materiál na tvoření – vlastní foto.....	65
Obr. 60 Filipojakubská noc (Oheň) - vyšívání ohně – vlastní foto.....	65
Obr. 61 Filipojakubská noc (Oheň) – vyšitý oheň a vystřižená polínka – vlastní foto.....	65
Obr. 62 Filipojakubská noc (Oheň) – hotový výrobek – vlastní foto.....	65
Obr. 63 Hody (Panenka) – příprava – vlastní foto.....	67
Obr. 64 Hody (Panenka) – hotový výrobek – vlastní foto.....	67
Obr. 65 Hody (Koláče) – zdobení koláče – vlastní foto.....	68
Obr. 66 Hody (Koláče) – hotový výrobek – vlastní foto.....	69
Obr. 67 Dožínky (Myš v obilí) – materiál na tvoření – vlastní foto	70
Obr. 68 Dožínky (Myš v obilí) – podkladový obrázek, obilí – vlastní foto.....	70

Obr. 69 Dožínky (Myš v obilí) – materiál na výrobu myši – vlastní foto.....	70
Obr. 70 Dožínky (Myš v obilí) – myšky – vlastní foto.....	71
Obr. 71 Dožínky (Myš v obilí) – hotový výrobek – vlastní foto.....	71

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Mgr. Pavla Prudká
Katedra:	Katedra technické a informační výchovy
Vedoucí práce:	Mgr. Hana Bučková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2023

Název práce:	Tradice a zvyky na Hané a jejich využití v MŠ
Název práce v angličtině:	Traditions and customs in region Haná and their application in nursery schools
Anotace práce:	Bakalářská práce je zaměřena na dodržování lidových tradic na Hané. Teoretická část ukazuje, jak tradice vznikaly, co je ovlivnilo a začleňuje tradice do výchovně-vzdělávacího procesu. V další části se věnujeme polytechnickému vzdělávání, hře, rozvoji jemné a hrubé motoriky. V poslední části popisujeme jednotlivé tradice, jak se dochovaly dodnes. Praktická část je zaměřena na metodické listy s výrobky, které mohou sloužit učitelům v mateřských školách.
Klíčová slova:	Tradice, zvyky, jemná motorika, polytechnické vzdělávání, výrobek, tvoření
Anotace práce v angličtině:	The bachelor's thesis is aimed at respecting folk traditions in Haná. The theoretical part shows how traditions were created, what influenced them and incorporates traditions into the educational process. The next section is dedicated to polytechnic education, play, development of fine and gross motor skills. In the last section, we describe individual traditions, as they have survived to this day. The practical part is focused on methodological sheets with products that can be used by kindergarten teachers.
Klíčová slova v angličtině:	Traditions, customs, fine motorskills, polytechnic education, product, creation
Rozsah práce:	82 s. (88 848 znaků)
Jazyk práce:	Český